

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ისრაელის უნდობლობა ევროკავშირის მიმართ ისრაელ-პალესტინის
კონფლიქტისმოგვარების პროცესში

დიპლომატიისა და საერთაშორისო პოლიტიკა

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია დიპლომატიისა და საერთაშორისო პოლიტიკის
მაგისტრის ხარისხის მოსაპოვებლად

*ნაშრომის ხელმძღვანელი:
ფიქრია ასანიშვილი
ასოცირებული პროფესორი*

თბილისი
2018

ანოტაცია

ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი შეიძლება თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან და გრძელვადიან გამოწვევად ჩაითვალოს. იგი უკვე რამოდენიმე ათწლეულია აგრძელებს საზრდოობას და უფრო და უფრო მეტ სახელმწიფოს რთავს მისი მოგვარების პროცესში. მიზეზი იმისა, თუ რატომ ავირჩიე ეს კონფლიქტი, არის ინტერესი იმისა, თუ რატომ აქვს უნდობლობა ისრაელს ევროკავშირის პოლიტიკის მიმართ კონფლიქტის და კრიზისების მოგვარების პროცესში და არის თუ არა ეფექტური არბიტრი ზოგადად ევროკავშირი ამ ერთ-ერთ ყველაზე გრძელვადიანი კონფლიქტის მოგვარებაში. ასევე საინტერესოა, თუ რატომ არის ასეთი აქტუალური ეს კონფლიქტი დასავლური ქვეყნებისთვის და რა ინტერესები ამომრავებთ მათ ამ კონფლიქტის მოგვარებაში? მიუხედავად იმისა, რომ თავად კონფლიქტის მოგვარების გზებზე ძალიან ბევრი საერთაშორისო ურთიერთობის სპეციალისტი მუშაობს და ბევრი ნაშრომიც გამოქვეყნებული, ეს ნაშრომი ცოტა სხვა კუთხით დაგვანახებს არბიტრების ჩართულობას პროცესებში. ამ ნაშრომის მიზანია გაარკვიოს თუ რა მიზეზების გამო დაკარგა ისრაელმა ევროკავშირის ნდობა და რა შედეგი გამოიღო კონკრეტულად ევროკავშირის ჩართულობამ კონფლიქტის მოგვარებაში და ხომ არ მოიტანა საპირისპირო შედეგი პალესტინისთვის გაწეულმა დახმარებამ ამ პროცესებში. ეს ნაშრომი ასევე შეეხება თუ რა ინსტრუმენტებს იყენებს ევროკავშირი კონფლიქტის მოგვარებისთვის და როგორია მისი დამოკიდებულება საზღვრებთან, იერუსალიმთან, ზოგად უსაფრთხოებასთან, პალესტინელ ლტოლვილებთან და ებრაულ დასახლებებთან დაკავშირებით. ასევე ვნახავთ თუ რა გავლენა იქონია ევროკავშირის სამმა ყველაზე მნიშვნელოვანმა, ვენეციის (1980), ბერლინის (1999) და სევილიის (2002) დეკლარაციამ კონფლიქტზე და რამდენად თანმიმდევრული იყო ევროკავშირის ჩართულობა ამ პროცესებში, როგორც მედიაციის ერთ-ერთი მხარის.

Annotation

The Israeli-Palestinian conflict can be considered as one of the most important and long-term challenges of modern system of international relations. It continues to be “alive” and involves more and more states in its conflict resolution process. The reason why I chose this conflict is the interest of why Israel has mistrust for EU policies in the process of resolving conflict and crisis and generally whether EU is an efficient mediator in solving this one of the most long-term conflict. It is also interesting why this conflict is up-to-date for the Western countries and what interests do they have in the solution of this conflict? Despite the fact that many international relations specialists have worked on the ways of conflict resolution and many research papers have been published, this work will be a little different in terms of involvement of mediators in this process. The aim of this paper is to find out why Israel lost trust for the EU and what effect does the EU's involvement in the settlement of the conflict have and also, did EU's aid to Palestine have the contradictory outcome for the peace process. This paper also deals with what instruments the European Union uses for conflict resolution and with its attitude towards borders, Jerusalem, general security, Palestinian refugees and Jewish settlements. We will also examine how the EU's three most important, Declarations of Venice (1980), Berlin (1999) and Seville (2002) were in conflict and how consistent was EU involvement in these processes as one of the mediators.

სარჩევი

შესავალი.....	4
თავი I. ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტის მიმოხილვა.....	10
1.1 კემპ დევიდის შეთანხმება	12
1.2 მადრიდის კონფერენცია.....	14
1.3 ოსლოს შეთანხმება	15
თავი II. ევროკავშირის ჩართვა კონფლიქტში	18
2.1. ვენეციის დეკლარაცია.....	19
2.2. პირველი ინტიფადა.....	22
2.3. მეორე ინტიფადა	23
თავი III. სევილიის 2002 წლის დეკლარაცია	24
თავი IV. ევროკავშირის ხმელთაშუა ზღვის პარტნიორობა (EMP)	27
თავი V. ევროკავშირის ჩართვის გზები	29
5.1. იძულებითი.....	29
5.2. მასტიმულირებელი	30
5.3. დამაკავშირებელი	31
5.4. კონსტრუქციული.....	31
თავი VI. მიდგომების ეფექტურობა	32
6.1. მედიაცია	33
6.2. ევროკავშირის ხედვა	35
6.3. ევროკავშირის პოლიციის მისია პალესტინის ტერიტორიაზე.....	36
6.4. ევროკავშირის საზღვრის დაცვაში დახმარების მისია რაფაში	37
დასკვნა.....	41
ბიბლიოგრაფია.....	43

შესავალი

1948 წელს შეიქმნა ისრაელის სახელმწიფო, რამაც ბუნებრივად გააჩინა კონფლიქტიც პალესტინასა და მას შორის. მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავშირის პოზიცია, რომ კონფლიქტი უნდა დასრულებულიყო იყო ერთიანი, წლების განმავლობაში სხვადასხვა ევროპული სახელმწიფო სხვადასხვა რიტორიკით იყო განწყობილი ამ კონფლიქტის აღმოფხვრელად. ბოლო რამდენიმე წელიწადია, ევროკავშირის ქვეყნებმა გააცნობიერეს, რომ ერთიანი პოზიციისა და პოლიტიკის გარეშე შეუძლებელი იქნება ასეთი მასშტაბის კონფლიქტის აღმოფხვრა. როდესაც ვლადპარაკობთ ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტზე აუცილებელია განვსაზღვროთ კონკრეტულად რას ედავება ეს ორი აქტორი ერთმანეთს და რამდენად შეიძლება კონსესუსამდე მისვლა. აიელ ლევინის აზრით კონფლიქტი 6 ძირითად ერთეულზეა დამყარებული¹: (1) პალესტინის სახელმწიფოს ჩამოყალიბება, (2) პალესტინის სახელმწიფოს ადგილმდებარეობა, (3) ებრაული დასახლებების ევაკუაცია, (4) იერუსალიმის გაყოფა, (5) პალესტინის მეურვეობა ტაძრის მთაზე და (6) ლტოლვილების პრობლემა. სწორედ ამ ერთეულების გადაწყვეტა ვერ მოხერხდა უკვე 50 წელია ისე, რომ ორივე მხარე დაკმაყოფილებული იყოს. მაგრამ რა შუაშია ევროკავშირი და რამდენად რეალურია მისი პოლიტიკის წვლილი ამ კონფლიქტის მოგვარებაში? ² ევროკავშირის ინსტიტუტების ანგარიშებს თუ გადავხედავთ ძალიან რთული, კომპლექსური და ხშირ შემთხვევაში გაურკვეველიც კი დარჩება თუ რა პირდაპირი გავლენა იქონია მისმა ჩართულობამ ამ კონფლიქტზე, მაგრამ ამას თავისი მიზეზი აქვს. ევროკავშირის ინსტიტუტებს ურჩევნიათ გაიაზრონ ის კონკრეტული ქმედებები თუ ოპერაციები და ის პატარა ცვლილებაც კი აღწერონ რაც მოხდა 50 წლის განმავლობაში. ამიტომ მთლიანი სურათის დანახვა გაცილებით რთული ხდება. ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ თავად კონფლიქტის მოგვარებაში და მოლაპარაკებებში ევროკავშირის წვლილი მნიშვნელოვნად ჩარმოჩება ამერიკის შეერთებული შტატების წვლილს, რაც ისრაელის უნდობლობითაც აიხსნება.

¹ “The inevitable dead end of the Arab-Israeli conflict” - Eyal Lewin, Cogent Social Sciences, 2016 (p.1)

² “European Involvement in The Arab-Israeli Conflict” Edited by Esra Bulut Aymat Chaillot Papers | December 2010, p.17

ევროკავშირი მეტ ყურადღებას უთმობს თავად იმ პრობლემებს, რაც პალესტინას და ისრაელს აქვთ, როგორც ქვეყანას.

საკვლევი კითხვა:

რა ფაქტორები განაპირობებს ევროკავშირის, როგორც ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტის არბიტრის, უნდობლობას ისრაელის მხრიდან?

ჰიპოთეზა:

ვენეციის დეკლარაციაზე პალესტინის აღიარებამ, ევროკავშირის სანდოობა ეჭვქვეშ დააყენა ისრაელისთვის. ისრაელი ნებისმიერ ჩართულობას კონფლიქტის მოგვარებაში აღიქვამს როგორც პრო-პალესტინურ ქმედებას, ამიტომ თითქმის არ მიდის არანაირ დათმობაზე ევროკავშირთან. ევროკავშირის ეკონომიკური ბერკეტები კი ისრაელისთვის საკმაოდ სუსტია.

ნაშრომში გამოყოფილი ცვლადები:

დამოუკიდებელი ცვლადი - ისრაელ-ევროკავშირის ურთიერთობის გამოცდილება, პოლიტიკა და ვენეციის დეკლარაციაში ჩადებული გადაწყვეტილება.

დამოკიდებული ცვლადი - ისრაელის უნდობლობა ევროკავშირის მიმართ.

მეთოდოლოგია

ნაშრომში კვლევის მეთოდოლოგიად გამოყენებულია თვისებრივი კვლევა, კერძოდ, თვისებრივი კონტენტ-ანალიზი და პროცესის მიყოლის (Process Tracing) მეთოდი, რაც გულისხმობს კონფლიქტის მიმოხილვისა და ევროკავშირის დროის სხვადასხვა მონაკვეთში სხვადასხვა ჩართულობების ანალიზს. იმისათვის, რომ უკეთესად გავიგოთ თუ რატომ არის ევროკავშირის ჩართულობა კონფლიქტის მოგვარებაში არაეფექტური, გადავწყვიტე ჩემი კვლევა კონსტრუქტივისტულ თეორიულ ჩარჩოში მომექცია. ამიტომ გადავწყვიტე case study-ის პრინციპის გამოყენება, რაც გულისხმობდა იმ ოპერაციებისა თუ შეთანხმებების და დეკლარაციების შესწავლას, რასაც წლების განმავლობაში აწარმოებდა ევროკავშირი პალესტინასთან და ისრაელთან. ეს

კონკრეტული შემთხვევა გვაჩვენებს, როგორ შეიძლება მიუხედავად დიდი ჩართულობისა, ერთი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებით და ქმედებებით კონფლიქტის მოგვარების ეფექტურობის შემცირება. ასევე შევეცდები process tracing-ის მეთოდით გამოვკვეთო, რამ განაპირობა ისრაელის უნდობლობა ევროკავშირის, როგორც არბიტრის მიმართ ამ კონფლიქტში.

რაც შეეხება თავად თეორიას, კონსტრუქტივიზმი არის საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია, რომელიც ამბობს, რომ საერთაშორისო რეალობა კონსტრუირებულია ისტორიულ და სოციალურ ასპექტებზე და არა ცალკეული ადამიანის ბუნებაზე, როგორც ამას სხვა საერთაშორისო ურთიერთობის თეორიები ამბობენ. ალექსანდერ უენდტი, რომელიც კონსტრუქტივიზმის ერთ-ერთ დამფუძნებელ მკვლევარად ითვლება ძალიან ნათელ მაგალითს გვაძლევს თუ რა არის კონსტრუქტივიზმი. ის ამბობს, რომ მაგალითად აშშ სრულიად სხვაგვარად აღიქვამს დიდი ბრიტანეთის 500 ბირთვულ იარაღს, ვიდრე ჩრდილოეთ კორეის მხოლოდ 5 ცალს.³ რა თქმა უნდა ჩრდილოეთ კორეისას საფრთხედ აღიქვამს, ხოლო დიდი ბრიტანეთის იარაღი მისთვის პარტნიორის ძლიერებაა. ეს ყველაფერი კი ისტორიის, გამოცდილებისა და სოციალური აგენტების ბრალია, რომელიც აკავშირებს აშშ-სა და ჩრდილოეთ კორეას.

კონსტრუქტივიზმის ძალიან კარგ მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ ბარი ლევინსტონის სატირული ფილმი “ძალის კუდის ქიციანი”, სადაც ნათლად ჩანს როგორ შეუძლია მედიას და თუნდაც სახელმწიფოს შექმნას სრულიად ახალი რეალობა. ფილმში აშშ-ის პრეზიდენტი სექსუალურ სკანდალში ეხვევა. ამის გასანეიტრალებლად იძახებენ ე.წ. სპინ დოქტორს, კონრად ბრინს, რომლის მოვალეობაცაა საზოგადოებას გადაატანინოს ყურადღება სკანდალიდან ნებისმიერ სხვა რამეზე. კონრადი ჰოლივუდის ცნობილ პროდუსერთან ერთად მოიფიქრებს არარეალურ ამბავს, რომელსაც მთელი ქვეყანა დაუჯერებს. არარეალური ამბავი კი ალბანეთთან ომის

³ Introducing Constructivism in International Relations Theory, Sarina Theys, FEB 23 2018, webpage: <http://www.e-ir.info/2018/02/23/introducing-constructivism-in-international-relations-theory/>

წამოწყებაა, რომელსაც მარკეტინგულად ისე ფუთავენ, რომ ექვი უკვე აღარავის ეპარება, რომ ეს სიმართლეა.

კონსტრუქტივიზმი ასევე ეხება ჩვენი საკითხისთვის მნიშვნელოვან თემებსაც, როგორცაა იდენტობა და ინტერესები. სახელმწიფოებს შეიძლება ქონდეთ მრავალი იდენტობა და ინტერესი, და ეს დამოკიდებული იმაზე თუ ვინაა ე.წ. მეორე აქტორი. დიდი სახელმწიფოების ინტერესები განსხვავდება პატარა სახელმწიფოს ინტერესებისგან. დიდი ქვეყნები ცდილობენ თავიანთი ინტერესები გლობალურად გაატარონ და რაც შეიძლება მეტი ბერკეტი ჰქონდეთ სხვა ქვეყნებზე ზეგავლენის მოსახდენად. პატარა ქვეყნების ძირითადი საფიქრალი კი თვითგადარჩენაა, რომელიც შეიძლება მიტმასნებით ან ალიანსების შექმნით მოახერხოს. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ შესაძლებელია რაიმე კონკრეტულმა შემთხვევამ ან ისტორიულმა გამოცდილებამ შეცვალოს ქვეყნის იდენტობა. მაგალითად, როგორც სარინა თეი (2018) სტატიაში გერმანიას ახსენებს, რომელმაც ნაცისტური წარსულის გამო დადგა არა მილიტარისტული სახელმწიფო, არამედ პაციფისტური.

სხვადასხვა ქმედებები, კავშირები და აღქმები ქმნიან რეალობას. ეს არის კონსტრუქტივიზმის ძალიან ლაკონური განმარტება. ნებისმიერმა ქმედებამ, იგივე დამოუკიდებელმა ცვლადმა, შეიძლება გამოიწვიოს ჯაჭვური რეაქციები და შექმნას სრულიად ახალი რეალობა.

ვენეციის დეკლარაციამ, რომლის შესახებაც მოგვიანებით უფრო დეტალურად ვისაუბრებ, შეცვალა ისრაელის დამოკიდებულება ევროკავშირის სანდოობის მიმართ. ვგულისხმობ, რომ ისრაელმა ევროკავშირის გადაწყვეტილება, ელიარებინა პალესტინა, როგორც კონფლიქტის მხარე და პალესტინის გამათავისუფლებელი ორგანიზაცია, როგორც პალესტინის ოფიციალური წარმომადგენელი მოლაპარაკებებში, აღიქვა როგორც პრო-პალესტინური ნაბიჯი. ამან კი ევროკავშირის ლეგიტიმურობა კონფლიქტის მოგვარების პროცესში ეჭვქვეშ დააყენა. სწორედ ეს ექვი ხდის ევროკავშირის პოლიტიკას რეგიონში არაეფექტურს. სამაგიეროდ პალესტინისთვის ევროკავშირი გულთადი პარტნიორია, რომელიც ფინანსურად და ინსტიტუციურად ცდილობს პალესტინის განვითარებას. ისრაელს არც ორი სახელმწიფოს იდეა მოწონს

და არც ის, რომ ევროკავშირი ოკუპირებული ტერიტორიების დატოვებას თხოვს. ისრაელში ბევრი ფიქრობს, რომ ევროკავშირი მიკერძოებულია. სწორედ ამ სოციალურმა ქმედებებმა და დამოუკიდებელმა ცვლადებმა (ევროკავშირის გადაწყვეტილება ვენეციის დეკლარაციაში და პალესტინისთვის დახმარებების გაწევა) იმოქმედეს დამოკიდებულ ცვლადზე (ისრაელის განწყობები, რაც თავის მხრივ კონფლიქტის მოგვარებას უშლის ხელს).

კონსტრუქტივიზმი თავად ევროკავშირის ქმედებების ახსნაშიც გვეხმარება. ევროკავშირი ცდილობს, რომ მისთვის მიღებული ნორმები, წესები და სახელმწიფოს მშენებლობის პრონციპები დანერგოს ორივე სახელმწიფოში, განსაკუთრებით კი პალესტინაში. ევროკავშირი ასევე ცდილობს ეკონომიკური სარგებლით „შეიტყოს“ სახელმწიფოები და გააკეთებინოს ის, რაც მისთვის იქნება მომგებიანი. თუმცა ამისათვის ბერკეტი ძლიერი უნდა იყოს. პალესტინისთვის ეს ბერკეტი ის უდიდესი ფინანსური დახმარებაა, რასაც ევროკავშირისგან იღებს ყოველწლიურად. რაც შეეხება ისრაელს, ეს ბერკეტები მასზე დიდად არ მოქმედებს ორი მიზეზის გამო. პირველი, ისაა, რომ მისი ექსპორტი ევროკავშირში არც ისეთი მაღალია, როგორც იმპორტი, ამიტომ ევროკავშირი აქეთაა დამოკიდებული ისრაელზე და არა პირიქით. მეორე არის ძალიან ძლიერი ზურგი, რომელიც ისრაელს აშშ-ის სახით ჰყავს. ისრაელისთვის აშშ მთავარი სტრატეგიული პარტნიორია და ამიტომაც კონფლიქტის მოგვარების პროცესში ყოველთვის ურჩევნია, რომ ისიც იყოს ჩართული.

ლიტერატურის მიმოხილვა

ეს ნაშრომი მოიცავს რამოდენიმე აკადემიურ გამოცემას და სტატიას, თუმცა მნიშვნელობის მიხედვით განსაკუთრებით ორი მათგანი იქცევა მკითხველის ყურადღებას.

პირველი არის ბენ გურიონის უნივერსიტეტის პოლიტიკის მიმართულების კვლევა⁴, რომლის მიზანია ევროპული ინტეგრაციისა და ევროკავშირის როლის დადგენა ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტში. ავტორები ჰაიმ იაკობი და დევიდ ნიუმანი

⁴ EU Border Conflicts Studies, The Role of the EU in the Israel\Palestine Conflict - David Newman and Haim Yacobi, Department of Politics and Government, Ben Gurion University, Beer Sheva, Israel, 2004

მკითხველს თავაზობს ევროკავშირის 4 ტიპის მიდგომას კონფლიქტის მოგვარების პროცესში. ესენია: მასტიმულირებელი, იძულებითი, დამაკავშირებელი და კონსტრუქციული. ეს მიდგომები გვაჩვენებს რამდენად მრავალმხრივია ევროკავშირის ჩართულობა მშვიდობის პროცესებში, თუმცა ამ მიდგომების განხილვითვე ვხვდებით, რომ ევროკავშირის ეფექტურობა არც თუ ისე მაღალია ამ რეგიონში მშვიდობის დამყარებაში.

მეორე მნიშვნელოვანი კვლევა არის ეზრა ბულუტ აიმათის რედაქტირებით გაერთიანებული ევროკავშირის უსაფრთხოების კვლევების ინსტიტუტის სხვადასხვა ავტორის სტატიების კრებული ევროკავშირის ამ კონფლიქტში ჩართულობასთან დაკავშირებით.⁵ სტატიები მრავალფეროვანია და განსხვავებული კუთხით ხედავს ევროკავშირის ურთიერთობებს პალესტინასთან და ისრაელთან.

და ბოლოს რა თქმა უნდა ყველაზე მნიშვნელოვანი ლიტერატურა, რაც დამეხმარა კვლევის ჩატარებაში ის ანგარიშებია, რაც გამოიცემოდა თვითოეული მოლაპარაკებების შემდეგ. ეს დოკუმენტები მოიცავს კემპ-დევიდის შეთანხმებას, ვენეციის დეკლარაციას, ოსლოს ხელშეკრულებებს და ა.შ. სწორედ ეს ანგარიშები გვაძლევს წარმოდგენას თუ რამდენად ჩართული იყო ევროპა ამ კონფლიქტის მოგვარებაში და რამდენადაა ახლა ჩართული.

⁵ European Involvement in the Arab-Israeli Conflict - edited by Esra Bulut Aymat Chaillot Papers, December 2010

თავი I. ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტის მიმოხილვა

ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტის ნიშნები ჯერ კიდევ მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოს უნდა ვეძებოთ. სიონიზმის წარმოშობასთან და გაძლიერებასთან ერთად დაიწყო ებრაელების იმიგრაცია, რომლებიც რუსულ, გერმანულ და აღმოსავლეთ ევროპის ანტისემიტიზმს გაურბოდნენ და პალესტინის ტერიტორიაზე დასახლდნენ.

1917 წელს, პირველი მსოფლიო ომის დროს, დიდი ბრიტანეთის იმპერიამ დაიპყრო ოსმალთა იმპერიის ტერიტორია, პალესტინა. იმავე წლის 2 ნოემბერს კი გამოაქვეყნა დოკუმენტი, რომლითაც ებრაელებს პირდებოდა ამ ტერიტორიაზე მათი “ეროვნული კერის” ჩამოყალიბებას. პირველად ამის საპირისპიოდ, 1919 წელს პალესტინელები გამოდიან იერუსალიმის კონგრესზე. 1922 წელს ერთა ლიგა ახორციელებს ამ მანდატს პალესტინაში და მომავალ ისრაელს აყალიბებს, რომელიც ებრაელების “საერთო სახლის” ჩამოყალიბებას გულისხმობს.

1936-1939 წლებში კი დიდი არაბული რევოლუცია დაიწყო, რომელიც პალესტინელმა არაბებმა წამოიწყეს ბრიტანული ადმინისტრაციის და მისი მანდატის წინააღმდეგ, ითხოვდნენ არაბთა დამოუკიდებლობას და ებრაული მოსახლეობის მიგრაციის შეწყვეტას.

1947 წლის ნოემბერში, გაეროს 181-ე რეზოლუციის მიხედვით⁶, პალესტინა გაიყო ორ, არაბულ და ებრაულ, სახელმწიფოებად. ამ დოკუმენტის მიხედვით, იერუსალიმი უნდა ყოფილიყო Corpus Separatum გაეროს ადმინისტრირებისა და განსაკუთრებული საერთაშორისო რეჟიმის ქვეშ.

1948 წლის 14 მაისს გენერალურმა ასამბლეამ მიიღო ისრაელის სახელმწიფოდ ჩამოყალიბების გადაწყვეტილება. ამ გადაწყვეტილებამ კიდევ უფრო მეტი ებრაელის მიგრაცია გამოიწვია, რომლებიც ცდილობდნენ თავიანთ სახელმწიფოში დასახლებულიყვნენ. არაბულმა საზოგადოებამ ეს გადაწყვეტილება არც თუ ისე კარგად

6 Security Council Report – Middle East, A/RES/181 (II), Overview of General Assembly Document. The General Assembly Partition Plan for the British Mandate of Palestine.

მიიღო. ამის ერთ-ერთ მიზეზად ლევან ღირსიაშვილი თავის სტატიაში “ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი: ორი ერი, ერთი მიწა”⁷ “ისრაელის დამოუკიდებლობის დეკლარაციის” მიღებას ასახელებს და ამბობს, რომ ამ დეკლარაციის სიონისტურმა განწყობამ არაბული საზოგადოება ერთგვარად შეაშინა, რადგან ეს დოკუმენტი მოუწოდებდა ყველა ებრაელს დაბრუნებულიყო “აღთქმულ მიწაზე”, რაც ებრაული მოსახლეობის ზრდას და პალესტინელი ებრაელების შევიწროვებას გამოიწვევდა.

ამას დაემატა ის ფაქტიც, რომ ებრაელებმა აღმოსავლეთ იერუსალიმიც დაიკავეს, რითაც მუსლიმანებისთვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი, ალ-აქსას მეჩეთი, ებრაულ მხარის ტერიტორიაზე აღმოჩნდა. ამ ფაქტმა 15 თვიანი ომი გამოიწვია არაბულ სახელმწიფოებთან (ეგვიპტის, ლიბანის, სირიის და ერაყის სამხედრო დანაყოფები). და მიუხედავად უკვე ისრაელის მცდელობებისა მოლაპარაკებები ეწარმოებინა არაბულ სახელმწიფოებთან, ერაყის უარი ცეცხლის შესახებ შეწყვეტის შეთანხმებაზე სიტუაციას კიდევ უფრო დაზარადა.

1964 წელს, პალესტინის ეროვნული საბჭოს პირველ სხდომაზე ყალიბდება პალესტინის გამათავისუფლებელი ორგანიზაცია (PLO – Palestine Liberation Organization), რომლის მიზანიც პალესტინის გაათავისუფლება და დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბება იყო.

1967 წელს უკვე ეგვიპტემ წამოიწყო ომი ისრაელთან. სინაის კუნძულიდან გაეროს ქვედანაყოფები ეგვიპტის არმიამ გააძევა და თვითონ გაიმყარა პოზიციები ამ ადგილას. ისრაელი კონტრიერიშიზე წავიდა და როგორც სინაის ნახევარკუნძული, დაზას სექტორი და ასევე მდინარე იორდანეს დასავლეთ სანაპიროც დაიქვემდებარა. მაგრამ ისრაელი ისევ წავიდა მოლაპარაკებებზე და მაინც 1968 წელს ომი განახლდა. 1970-იანი წლების დასაწყისში ვითარება კიდევ უფრო იძაბებოდა მიუხედავად აშშ-ის მოლაპარაკებებში

⁷ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი: ორი ერი, ერთი მიწა. ლევან ღირსიაშვილი. პოლიტიკური კვლევების ცენტრი. საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა. ვებსაიტი: <http://www.nplg.gov.ge/gsdll/cgi-bin/library.exe?e=d-01000-00---off-0periodika--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-11--11-en-50---20-about---00-3-1-00-0-0-11-1-1-outfZz-8-00&cl=CL2.6&d=HASH98259c57e5bfd4193446f4.5>=1>

ჩართულობისა. 1973 წელს კი როგორც იქნა ხელი მოეწერა შეთანხმებას ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ. არაბულ-ებრაულ კონფლიქტის როგორც დაწყებაში, ისე დასრულებაში დიდი როლი შეიტანა ეგვიპტემ, რომელმაც 1978 წელს კემპ დევიდში ხელი მოაწერა შეთანხმებას მშვიდობის შესახებ.

რამდენადაც კემპ დევიდის შეთანხმებამ გაითვალისწინა ეგვიპტე-ისრაელის ინტერესები, ამ შეთანხმების მიღმა მაინც დარჩა ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორც ისრაელის მიერ მდინარე იორდანეს დასავლეთ სანაპიროს, ღაზას სექტორისა და გოლანის მაღლობების ოკუპაცია იყო. გაეროს 181-ე რეზოლუციის საპირისპიროდ, რაც 2 სახელმწიფოს თანაარსებობას გულისხმობდა და კემპ დევიდის შეთანხმებით, პალესტინა უბრალოდ ისრაელის ავტონომიური ერთეული ხდებოდა. მაგრამ კემპ დევიდის შეთანხმება ამითი არ დასრულებულა და 1978 წლის 17 სექტემბერს მას კიდევ ოთხი პუნქტი დაემატა, რაც გულისხმობდა:

1. სამარიაში, ღაზას სექტორსა და იუდეაში თავისუფალი არჩევნების ჩატარებას;
2. ისრაელსა და არაბულ სახელმწიფოებს შორის მშვიდობის დადგომა;
3. ეგვიპტესთან ურთიერთობის დალაგება და შემდეგ ამ ურთიერთობის გამყარება;
4. პალესტინელი ლტოლვილების დაბრუნების მიზნით ყველანაირი ძალისხმევის გამონახვა.⁸

1.1 კემპ დევიდის შეთანხმება

1978 წელს 12 დღიანი საიდუმლო მოლაპარაკებების შემდეგ ეგვიპტის პრეზიდენტმა ანვარ სადათმა და ისრაელის პრემიერ მინისტრმა მენახემ ბეგინმა, ამერიკის შერთეებული შტატების პრეზიდენტის ჯიმი კარტერის თვალწინ ხელი მოაწერეს მშვიდობის შესახებ შეთანხმებას კემპ დევიდში. თუმცა მხოლოდ 1979 წელს ხელმოწერილი შეთანხმება აღიარა გაერომ, რადგან პირველი შეთანხმება, რომელიც პალესტინის ტერიტორიებს ეხებოდა, პალესტინის წარმომადგენლების გარეშე

⁸ Camp David Accords; September 17, 1978 – Yale Law School, Lilian Goldman Law Library; The Avalon Project - Documents in Law, History and Diplomacy. Webpage: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/campdav.asp

ჩატარდა. ეს იყო პირველი ეგვიპტე-ისრაელის სამშვიდობო ხელშეკრულება, რომელმაც წერტილი დაუსვა ომს ორ ქვეყანას შორის და დასაბამი დაუდო მათ დიპლომატიურ და ეკონომიკურ ურთიერთობებს.

დოკუმენტის თანახმად, ისრაელს 1982 წლამდე უნდა გაეთავისუფლებინა სინაის ნახევარკუნძული და მომხდარიყო სამხედრო ძალების გაყვანა ამ ტერიტორიიდან, შედეგ კი იქ გაეროს ჯარები უნდა განლაგებულიყო. ისრაელს ასევე უნდა ელიარებინა პალესტინელი ხალხის თვითგამორკვევის უფლება. სანამ ეს პრობლემა გადაიჭრებოდა კი ისრაელი მათ ავტონომიას მიცემდა. პალესტინის შესახებ დოკუმენტი რამდენიმე პუნქტს ითვალისწინებდა:

- გაეროს უშიშროების საბჭოს 242 რეზოლუციის გამოყენება ღაზას სექტორსა და დასავლეთ სანაპიროზე მოლაპარაკებების წარმოებაში.
- პალესტინელების უფლების აღიარება აერჩიათ საკუთარი თავისთვის შემდგომი მმართველობის ფორმა, რასაც პალესტინელები იგებენ ხოლმე, როგორც მათ დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ ოფიციალურად აღიარებას.
- მხარეების მხრიდან აღიარება იმისა, რომ საჭირო იყო ძლიერი პალესტინური პოლიციის შექმნა, რომელიც პალესტინის გამათავისუფლებელი ორგანიზაციისთვის და ჰამასისთვის საკუთარი შეიარაღებული ძალების სამართლებრივ საფუძვლად იქცა. ორივე ორგანიზაცია ცდილობდა ამ გზით ლეგიტიმაციის მოპოვებას.
- შეთანხმებას ხელი მოაწერა ეგვიპტის პრეზიდენტმა, ისრაელის პრემიერ მინისტრმა და ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტმა. ეს უკანასკნელი გახდა შეთანხმების შესრულების მოწმე და გარანტი, ხოლო ხელშეკრულებამ სამართლებრივად გაამყარა აშშ-ის როლი არაბულ-ებრაული კონფლიქტის მოგვარების პროცესში.

ისრაელ-ეგვიპტის საზღვრები ისევ 1948 წლის საზღვრები გახდა. მხოლოდ ღაზას სექტორი დარჩა კვლავ ისრაელის კონტროლის ქვეშ. ამ შეთანხმების შემდეგ, პირველმა ეგვიპტემ ცნო არაბული ქვეყნებიდან ისრაელი როგორც სუვერენული სახელმწიფო და დიპლომატიური ურთიერთობები გაჩნდა. თუმცა არაბულმა ქვეყნებმა ეს შეთანხმება არ მიიღეს და ანვარ სადათი მოკლეს, ხოლო ეგვიპტე გარიცხეს არაბული ქვეყნების ლიგიდან. კემპ დევიდის შეთანხმება იყო მშვიდობის დამყარების პირველი მცდელობა ახლო აღმოსავლეთში.

1.2 მადრიდის კონფერენცია

1989 წელს აშშ-ის პრეზიდენტი ჯორჯ ჰერბერტ ბუში გახდა, რომელმაც გადაწყვიტა ახლო აღმოსავლეთში აშშ-ის გავლენის გაზრდა და ამ რეგიონზე კონტროლის მოპოვება. გრეგორი ჰარმსი და ტოდ ფერი თვლიან, რომ ამ დროისთვის აშშ-ის წინაშე უნიკალური გარემოებები იყო, კერძოდ კი:

- “აშშ იყო ერთადერთი მოთამაშე რეგიონში;
- მან შეკრიბა ისეთი არაბული ქვეყნები, რომლებიც მზად იყვნენ ეთანამშრომლათ და ამერიკული კოალიციის მხარესაც იყვნენ სპარსეთის ყურის ომში;
- ყოფილ საბჭოთა კავშირის მომხრეები, როგორც იყო სირია, ერაყი, და ლიბია, მთავარი მოკავშირის გარეშე დარჩნენ;
- ისრაელის იდეა, როგორც აშშ-ის სტრატეგიული პარტნიორი, ახლა განიხილებოდა”⁹

1991 წელს ესპანეთმა უმასპინძლა აშშ-ის მიერ დაფინანსებულ კონფერენციას, რომელიც მიზნად ისახავდა ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტის მოლაპარაკებებით მოგვარების მცდელობას. კონფერენციას უძღვებოდა თავად ბუში და ბეიკერი გორბაჩოვთან ერთად. ამ კონფერენციაში ჩართულები იყვნენ იორდანია, სირია და ლიბანიც. გაიმართა ორმხრივი მოლაპარაკებები ებრაულ და იორდანიულ-პალესტინურ დელეგაციებს და ლიბანსა და სირიას შორის. ამას მოყვა შეხვედრები ვაშინგტონში. 1992 წელს კი მრავალმხრივი მოლაპარაკებები გაგრძელდა მოსკოვში რეგიონალურ თანამშრომლობასთან დაკავშირებით, რომელშიც მონაწილეობდა ისრაელი, იორდანიულ-პალესტინური დელეგაცია და საერთაშორისო საზოგადოება. თუმცა ამ შეხვედრებს აღარ ესწრებოდა ლიბანი და სირია.

რაც შეეხება თავად მიღწევებს რაც ამ კონფერენციას ქონდა. ფერი და ჰარმსი თვლიან, რომ ამ კონფერენციას გაცილებით დიდი სიმბოლური მნიშვნელობა ჰქონდა, ვიდრე რაიმე მიღწევა კონფლიქტის აღმოფხვრაში. მათი აზრით, ეს იყო პრეცედენტი, რომელიც შექმნეს მონაწილე სახელმწიფოებმა მხოლოდ იმით, რომ პირისპირ შეხვდნენ

⁹ The Palestine–Israel Conflict A Basic Introduction, Fourth Edition, Gregory Harms with Todd M. Ferry. Page 150

ერთმანეთს. ეს იყო პირველი შემთხვევა, როდესაც ისრაელი და პალესტინა ღია დიალოგის სახით შეხვდნენ ერთმანეთს.

ევროკომისიის 1998 წლის პრეს რელიზის მიხედვით,¹⁰ ახლო აღმოსავლეთის ამ სამშვიდობო პროცესმა, რომელიც ამ კონფერენციაზე დაიწყო ასევე დიდი იმედები დასახა, რომ ისრაელსა და მის არაბულ მეზობლებს შორის შესაძლებელი იყო სამართლიანი და გრძელვადიანი მშვიდობის დამყარება. მიუხედავად იმისა, რომ ამ კონფერენცია ამ გამოიღო სწრაფი შედეგი, ორმხრივი აღიარება და პირდაპირი მოლაპარაკებების დაწყება ისრაელსა და პალესტინის გამათავისუფლებელ ორგანიზაციას შორის ნამდვილად წინგადადგმული ნაბიჯი იყო. ამან გამოიწვია სამშვიდობო პროცესის დაწყება რეგიონულ დონეზე. ისრაელმა და იორდანამ ხელი მოაწერეს სამშვიდობო შეთანხმებას და ჩამოყალიბდა პალესტინის ხელისუფლება რაც შეეხება ევროკავშირის ჩართულობას, მან უზრუნველყო ეკონომიურად ეს სამშვიდობო პროცესი დიდი საერთაშორისო პროგრამის დახმარებით: 1,680 მილიონი ევროს დონაციით მხოლოდ 1993-97 წლებისთვის. პარალელურად, ევროკავშირმა შეინარჩუნა მისი დამატებითი პოლიტიკური როლი.

1.3 ოსლოს შეთანხმება

ოსლოს შეთანხმებები ორი ნაწილისგან შედგება და გულისხმობს ისრაელის სახელმწიფოსა და პალესტინის გამათავისუფლებელ ორგანიზაციას შორის დადებულ შეთანხმებებს¹¹. პირველი შეთანხმება დაიდო ვაშინგტონში 1993 წლის სექტემბერში, ხოლო მეორე შეთანხმება ეგვიპტეში, კერძოდ კი ქალაქ ტაბაში დაიდო. ოსლოს შეთანხმებებმა საფუძველი ჩაუყარა მშვიდობის პროცესს, რომლის მიზანიც იყო გაეროს უშიშროების საბჭოს მიერ მიღებული 242-ე და 338-ე რეზოლუციებზე დაყრდნობით

¹⁰ The Role of the European Union in the Middle East Peace Process and Its Future Assistance, Brussels, 16 January 1998, European Commission Press Release

¹¹ The Oslo Accords and the Arab-Israeli Peace Process, MILESTONES: 1993–2000, 2016, Webpage: <https://history.state.gov/milestones>

მშვიდობის შესახებ შეთანხმების მიღწევა და პალესტინელებისთვის თვითგამორკვევის უფლების გამოყენების საშუალების მიცემა.

ამ შეთანხმების სახელი უკავშირდება იმ გასაიდუმლოებულ მოლაპარაკებებს, რომელიც ოსლოში ჩატარდა. მთავარი მონაპოვარი ამ მოლაპარაკებებისა იყო ის, რომ ისრაელმა აღიარა პალესტინის გამათავისუფლებელი ორგანიზაცია როგორც პალესტინელი ხალხის ოფიციალური წარმომადგენელი და მომლაპარაკებელი და პალესტინის გამათავისუფლებელმა ორგანიზაციამ აღიარა ისრაელი, როგორც სახელმწიფო. შეთანხმება გულისხმობდა ისრაელის სამხედრო ძალის გამოსვლას ღაზას სექტორიდან და დასავლეთ სანაპიროდან და პალესტინის თვითმმართველობის უფლების აღიარებას ამ ტერიტორიებზე.

ოსლოს შეთანხმება 2 ნაწილისგან შედგება. პირველი როგორც უკვე ვთქვი ურთიერთადიარების წერილებია, ხოლო მეორე მოიცავს პრინციპების დეკლარაციას, რაც ერთგვარი მომავალი საკითხების განხილვის გეგმა იყო. შეთანხმებაში შესული იყო იერიქონისა და ღაზას სექტორის ავტონომიად გადაქცევა, ასევე პალესტინის ადმინისტრაციისა და პოლიციის ჩამოყალიბება, პალესტინური საბჭოსა და თვითმმართველობის ხელმძღვანელი პირის არჩევისთვის არჩევნების დანიშვნა; პალესტინელებს ასევე დამოუკიდებლობა სურდათ ტურიზმის, განათლების, კულტურის, შემოსავლებისა, ჯანდაცვის საკითხებში. მაგრამ იცხაკ რაბინის მკვლელობას ეს სამშვიდობო პროცესი ფაქტიურად ჩაშალა. ამას დაერთო ისიც, რომ ისრაელს აღარ ემუქრებოდა საფრთხე იორდანიიდან და სირიიდან და პალესტინა ფაქტიურად მარტო დარჩა, რის გამოც პროცესმა სახელი იცვალა და გახდა ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი და არა არაბულ-ებრაული კონფლიქტი.

1995 წელს ისევ მოხდა მოლაპარაკებების წამოწყება ამ ფორმატში, რომელსაც ტაბას მოლაპარაკებებსაც ეძახიან. ამ მოლაპარაკებებზე საუბარი იყო დასავლეთ სანაპიროს კონტროლის გადანაწილება ებრაელებსა და პალესტინელებს შორის. დასავლეთ სანაპირო 3 ნაწილად დაიყო, რომელიც შემდეგნაირად უნდა გადაცემოდა პალესტინას:

- ზონა A: დასავლეთ სანაპიროს 3 პროცენტი პალესტინის კონტროლის ქვეშ, რომელიც მოიცავდა ძირითად ქალაქებს: ბეთლემი, ჯენინი, ნაბლუსი, რამალა, ქალქილია, თულკარმი, იერიქონი და ჰებრონი.

- ზონა B: დასავლეთ სანაპიროს 24 პროცენტი ებრაულ-პალესტინური კონტროლის ქვეშ, რომელშიც 450 სოფელი და ქალაქი შედიოდა;
- ზონა C: დასავლეთ სანაპიროს 73 პროცენტი ისრაელის კონტროლის ქვეშ (მათ შორის იერუსალიმი, სამხედრო ბაზები, სახელმწიფო მიწები, ებრაული დასახლებები და ა.შ. ამ გადანაწილებამ არაერთგვაროვანი შეფასება იქონია ორივე მხარეს. განსაკუთრებით მწვავე აღმოჩნდა ებრალების რეაქციაც, რომლებიც იმდენად უკმაყოფილონი იყვნენ მოლაპარაკებების შედეგებით, რომ 1995 წელს იცხაკ რაბინი ახალგაზრდა ებრაელმა სამართლის სტუდენტმა მოკლა, რათა „დაეცვა ისრაელი რაბინის მავნებლური პოლიტიკისგან, რომელიც ცდილობდა მიწების გადაცემას პალესტინელებისთვის.“¹²

¹² The Palestine–Israel Conflict - A Basic Introduction, Fourth Edition by Gregory Harms with Todd M. Ferry, page 157

თავი II. ევროკავშირის ჩართვა კონფლიქტში

იმისათვის, რომ გავიგოთ რა გავლენა იქონია ევროკავშირმა კონფლიქტის მოგვარებაზე და როგორია მისი პოლიტიკა რეგიონში, აუცილებელია იმის გარკვევა რა დამოკიდებულება ქონდა ისრაელს და პალესტინას ევროპულ საზოგადოებასთან.

ჰაიმ იაკობი და დევიდ ნიუმანი, თავის სტატიაში “ევროკავშირი და ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი”, განიხილავენ თუ როგორ აღიქვამდნენ ებრაელები და პალესტინელები ევროპას. ებრაელებისთვის ევროპა იყო ადგილი სადაც მოხდა ჰოლოკოსტი. ისრაელის ჩამოყალიბებისას, ებრაელები სახელმწიფოს აყალიბებდნენ ევროპული სახელმწიფოს პრინციპებზე, რადგან მოსახლეობის უმეტესი ნაწილი სწორედ ევროპელი ებრაელების შთამომავლები იყვნენ. მეორე მხრივ, პალესტინელებისთვის ევროპა იყო იმედის მომცემი ძალა, რომელიც შეიძლება აშშ-ის საპირწონე ძალა გამხდარიყო მათი უფლებების დაცვაში.¹³

ევროპის სხვადასხვა ქვეყანა რა თქმა უნდა სხვადასხვა დოზით იყო ჩართული ამ კონფლიქტში. მაგალითად დიდი ბრიტანეთის ინტერესები ამ რეგიონში გაცილებით დიდი იყო, რადგან ოსმალთა იმპერიის დაშლისტანავე ეს ტერიტორია ბრიტანული კოლონიის ნაწილი გახდა 1948 წლამდე. და ისრაელის სახელმწიფოს შექმნის შემდეგაც ევროპა ცდილობდა ჩართულიყო და ზეგავლენა მოეხდინა იქ განვითარებულ მოვლენებზე. ისრაელის სახელმწიფოს ჩამოყალიბების პირველ წლებში ისრაელი განსაკუთრებული სიფრთხილით ურთიერთობდა გერმანიასთან და დიდ ბრიტანეთთან რადგან დიდი ბრიტანეთი ისრაელის სახელმწიფოს ჩამოყალიბების წინააღმდეგი იყო, ხოლო გერმანია ჰოლოკოსტის მთავარი მიზეზი გახლდათ. ევროპაში 1960-იან წლებამდე ისრაელის მთავარი საყრდენი მაინც საფრანგეთი იყო, რაც საფრანგეთის მიერ დიმიონას ატომური რეაქტორის მშენებლობაში დახმარებაშიც გამოიხატა.¹⁴

1960-იანი წლებიდან შეიცვალა დამოკიდებულება დასავლეთ გერმანიის მიმართ. 1965 წელს ჩამოყალიბდა დიპლომატიური ურთიერთობები ისრაელსა და გერმანიის

¹³ “The EU and The Israel-Palestine Conflict” – Haim Yacobi and David Newman, page 180.

¹⁴ “The EU and The Israel-Palestine Conflict” – Haim Yacobi and David Newman, page 181.

ფედერალურ რესპუბლიკას შორის. ამისი მთავარი მიზეზი 1950-იანი წლებიდან დაწყებული რეპარაციების შეთანხმება იყო. კონრად ადენაუერმა და დავიდ ბენ გურიონმა მიიღეს გადაწყვეტილება შერიგებულიყვნენ და საფუძველი ჩაეყარათ მომავალი პარტნიორობისთვის. დღეს კი გერმანია ისრაელისთვის აშშ-ის შემდეგ პირველი სავაჭრო პარტნიორია.

ევროკავშირის ქვეყნების ნაწილის და ისრაელის ურთიერთობები 1967 წლის 6 დღიანი ომის შემდეგ გაუარესდა. მაგრამ მკვეთრად გამოვლინდა ეს ყველაფერი იომ-ქიფურის ომის შემდეგ უფრო მკვეთრად გამოიხატა. იომ-ქიფურის ომის შემდეგ ნავთობის ექსპორტიორ სახელმწიფოთა ორგანიზაციამ დააწესა ემბარგო ნავთობზე იმ ქვეყნებისთვის, რომელიც მხარს უჭერდა ისრაელს ომის დროს. ემბარგო მიმართული იყო კანადისკენ, იაპონიისკენ, ნიდერლანდებისკენ, დიდი ბრიტანეთისკენ და აშშ-სკენ. სწორედ ეს ემბარგო გახდა ბერკეტი ევროპის წინააღმდეგ და ამით “ოპეკი” (ნავთობის ექსპორტიორი სახელმწიფოების ორგანიზაცია) უბიძგებდა ევროპულ სახელმწიფოებს მეტი ყურადღება მიექციათ კონფლიქტისთვის და ჩართულიყვნენ მასში. ამ მოვლენებმა კიდევ უფრო გააძლიერა პალესტინის გამათავისუფლებელი ორგანიზაციის პოზიცია და საერთაშორისო პოლიტიკურ სცენაზეც უკვე არიქმებოდა როგორც პალესტინელი ხალხის სრულიად ლეგიტიმური წარმომადგენელი. ევროპული საზოგადოების ვექტორიც ნელ-ნელა ისრაელიდან პალესტინისკენ გადაიწია და სწორედ ევროპა გახდა ის აქტორი, რომელიც მხარს უჭერდა პალესტინის თვითგამორკვევის იდეას.

2.1. ვენეციის დეკლარაცია

1980 წელს ევროპული თანამეგობრობის 9 წევრმა (ბელგია, გერმანია, საფრანგეთი, იტალია, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, დანიის სამეფო, ირლანდიის რესპუბლიკა და გაერთიანებული სამეფო) მიიღო ვენეციის დეკლარაცია, რომელიც 11 პუნქტისგან შედგებოდა. დეკლარაციის მთავარი დასკვნები შემდეგი იყო:¹⁵

¹⁵ Venice European Council Declaration - EEAS, June 13, 1980

- შექმნილი სიტუაცია დიდ საფრთხეს უქმნის რეგიონში მშვიდობის შენარცუნებას, ამიტომ აუცილებელია კიდევ უფრო მეტად ჩაერთონ კომპლექსური გადაწყვეტილების მონახვის პროცესში;
- ევროპული თანამეგობრობა თვლიდა, რომ დადგა დრო მომხდარიყო ყველა სახელმწიფოს არიარების დრო. რომელსაც ჰქონდა არსებობის უფლება, როგორც იყო მაგალითად ისრაელი, და იყო დრო დამდგარიყო სამართალი ყველა ხალხისთვის, მათ შორის პალესტინელი ხალხისთვისაც.
- ყველა სახელმწიფოს ამ რეგიონში უნდა ცხოვრობდეს მშვიდად დაცული, აღიარებული და გარანტირებული საზღვრებით. ხოლო მშვიდობის დამყარებისთვის და საჭირო გარანტიები უნდა უზრუნველყოს გაერომ უშიშროების საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების და სხვა ყოველმხრივ შეთანხმებული რეგულაციების საფუძველზე. ამის განსახორციელებლად კი 9 სახელმწიფო მზად იყო ჩართულიყო მშვიდობის დამყარებისთვის ბრძოლაში.
- დეკლარაციაში ნათქვამია, რომ აუცილებელია პალესტინის პრობლემის მოგვარება, რაც არ გულისხმობს უბრალოდ ლტოლვილები პრობლემას. მშვიდობის დამყარების პროცესმა სრულად უნდა უზრუნველყოს პალესტინის თვითგამორკვევის უფლება.
- ამ მიზნების მისაღწევად კი ევროპული თანამეგობრობა თვლიდა, რომ აუცილებელი იყო ყველა მხარის ჩართულობა იმ პრინციპების გათვალისწინებით რაზეც ზემოთ იყო ლაპარაკი. ეს პრინციპები დეკლარაციით ეხება პალესტინელ ხალხსა და პალესტინისა გამათავისუფლებელ ორგანიზაციას, რომელიც პალესტინელების წარმომადგენელია მოლაპარაკებების პროცესში.
- ცხრავე ქვეყანა აღიარებდა და ხვდებოდა იერუსალიმის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ყველა მხარისთვის. ამიტომ თანამეგობრობა აცხადებდა, რომ არ მიემხრობოდა არცერთ ცალმხრივ გადაწყვეტას თუ ყველა მხარეს არ ექნებოდა საშუალება წმინდა ადგილების მონახულებისა.
- თანამეგობრობა ხაზს უსვამდა ისრაელის მიერ 1967 წლის შემდეგ ოკუპირებული ტერიტორიების გათავისუფლების მნიშვნელობას და თვლიდნენ რომ ებრაული დასახლებების ზრდა ამ ტერიტორიებზე სერიოზულ პრობლემას უქმნიდა მშვიდობის დამყარების პროცესს რეგიონში. თანამეგობრობის წევრები ასევე თვლიდნენ, რომ

ოკუპირებულ არაბულ ტერიტორიებზე ამ დასახლებების გაჩენა და ნებისმიერი დემოგრაფიული ცვლილება არღვევს საერთაშორისო სამართალს.

- იმისათვის რომ დამთავრებულიყო ძალადობა ამ რეგიონში, თანამეგობრობა 2 გამოსავალს ხედავდა: ძალის სრული გამოუყენებლობა ან ძალის გამოყენების მუქარა ორივე მხრიდან შეაჩერებს კონფლიქტს და მის ჩაწყნარებას შეუწყობს ხელს.
- ამ ყველაფრის მისაღწევად თანამეგობრობამ დაამყარა საჭირო კონტაქტები ყველა ჩართულ მხარესთან, რაც ემსახურებოდა მიზანს, გაეგო თანამეგობრობას რამდენად ეთანხმებიან მხარეები ზემოთქმულ პრინციპებს და რა სახით შეიძლება ამ პრინციპების განხორციელება.

ამ დეკლარაციამ დიდი გამოხმაურება მოიპოვა როგორც ისრაელში, ისევე პალესტინაში. ისრაელი უკმაყოფილო იყო ევროპული პოლიტიკით და თვლიდა, რომ ევროპულმა თანამეგობრობამ ცალმხრივი გადაწყვეტილება მიიღო და არ გაითვალისწინა ისრაელის უფლებები. პალესტინელები კი თვლიდნენ, რომ დეკლარაციაში არ იყო ნახსენები ისეთი მნიშვნელოვანი პრობლემები, როგორც იყო იორდანია და დასავლეთ ნაპირი. ისრაელი თვლიდა, რომ ვენეციის დეკლარაცია ზედმეტად იყო პოლიტიზირებული და ამიტომ აღარ სურდა ევროპული თანამეგობრობის ჩართვა კონფლიქტის მოგვარების პროცესში. სიტუაცია მხოლოდ მადრიდის კონფერენციაზე შეიცვალა, სადაც ევროპული თანამეგობრობა უმცროსი პარტნიორი იყო. ევროკავშირს დაევალა რეგიონალური ეკონომიკური განვითარების სამუშაო ჯგუფების ჩამოყალიბება, იგივე REDWG.

მიუხედავად იმისა, რომ თავად მშვიდობის დამყარების პროცესში ამ ჯგუფებმა დიდი წარმატება ვერ ნახა, სწორედ ამ ჯგუფებმა გააერთიანა იორდანელები, პალესტინელები, ებრაელები და ეგვიპტელები რათა შეემუშავებინათ რეგიონის გასავითარებელი საერთო პროექტები. რა თქმა უნდა ევროკავშირი პირველ რიგში ეკონომიკური გაერთიანებაა, ამიტომ მისი ჩართულობაც კონფლიქტის მეტწილად ეკონომიკური სახის უფრო იყო, ვიდრე პოლიტიკური, მაგრამ ვენეციის დეკლარაციის შემდეგ მადრიდის კონფერენციის ამ სამუშაო ჯგუფების შექმნით ევროკავშირი ჩაერთო კონფლიქტის მოგვარების პროცესში.

1990-იან წლებში ევროკავშირმა აქტიურად დაიწყო ვაჭრობა როგორც ისრაელთან, ისე პალესტინასთან. პალესტინისთვის ევროკავშირი ძლიერი ფინანსური საყრდენი აღმოჩნდა.

2.2. პირველი ინტიფადა

1987 წელს ისრაელის თავდაცვის ძალების მანქანა შეეჯახა ავტომობილს ლაზაში, რომელსაც პალესტინელი მუშები მიყავდა სამსახურიდან სახლში. გარდაიცვალა 4 ადამიანი, ხოლო 7 მძიმედ დაიჭრა. ამ ავარიის მიზეზად სახელდებოდა ებრაელი მოქალაქის წამების ფაქტი ერთი კვირით ადრე. პალესტინელი გარდაცვლილების დაკრძალვაზე ათასობით ადამიანი მივიდა და გლოვა ნელ-ნელა საპროტესტო აქციაში გადაიზარდა. ისრაელმა დაშალა ეს აქცია ცრემლსადენი გაზით, რასაც ემსხვერპლა ახალგაზრდა პალესტინელი ჰატემ ალ სისი. იგი გახდა წამებულის სიმბოლო, რამაც კიდევ უფრო გააძლიერა საპროტესტო მუხტი და დაიყო პირველი ინტიფადა, რაც გამოფხიზლებას ნიშნავს. 1967 წლის შემდეგ პირველ ინტიფადამდე ისრაელში წელიწადში დაახლოებით 3000-მდე საპროტესტო გამოსვლები ტარდებოდა ხოლმე. ამ ინციდენტის შემდეგ კი მაცვენებელმა 42000-ს მიაღწია. დაიწყო გამოსვლები, პალესტინელები უარს აცხადებდნენ გადაეხადათ გადასახადები, ემუშავათ ისრაელისთვის და ა.შ. ხდებოდა სისხლიანი დაპირისპირებები, რის შედეგადაც უამრავი სამოქალაქო პირი გადაიცვალა. მსხვერპლის რაოდენობა ათასებამდე ავიდა.

და მიუხედავად ამ დანაკარგისა, პალესტინელმა ხალხმა ამით გაამყარა იდეა, რომ ერთი სახელმწიფოს პირობებში შეუძლებელი იქნება ებრაელებისა და პალესტინელების თანაარსებობა. სწორედ პირველმა ინტიფადამ გაამყარა ორი სახელმწიფოს ჩამოყალიბების იდეა.

2.3. მეორე ინტიფადა

მეორე ინტიფადა 2000 წელს დაიწყო და კემპ დევიდის არშემდგარი მოლაპარაკებების წინააღმდეგ იყო მიმართული. მაშინდელი ისრაელის პრემიერ მინისტრი ეჰუდ ბარაკი და პალესტინის გამათავისუფლებელი ორგანიზაციის ლიდერი იასირ არაფატი ვერ მივიდნენ საერთო გადაწყვეტილებამდე. ისრაელი უარყოფდა პალესტინას როგორც სახელმწიფოს და არც პალესტინელი ლტოლვილების დაბრუნებაზე იყო თანახმა. ამიტომ პალესტინის, როგორც სახელმწიფოს აღიარება გადაიდო.

28 სექტემბერს კი არიელ შარონი ალ-აქსას მეჩეთსი შევიდა ებრაულ პოლიციასთან ერთად, რათა ეჩვენებინა პალესტინელებისთვის, რომ ალ-აქსას მეჩეთი ისრაელის კონტროლის ქვეშ რჩებოდა. მუსლიმური წმინდა ადგილის შეურაცხყოფამ პალესტინელები გაამწარა და მეორე დღესვე დაიწყო გამოსვლები. ეს იყო გამოსვლები, სადაც ჩანდა, რომ პალესტინელებმა ვერ იპოვეს სამართალი მოლაპარაკებებით და ისინი მზად იყვნენ ახლა თავად ემოქმედათ. ეს გამოსვლები იერუსალიმის ძველ ქალაქში დაიწყო. 7 პალესტინელი ემსხვერპლა ამ გამოსვლებს, ხოლო 300-ზე მეტი დაშავდა. 2003 წელს მაჰმუდ აბასის პალესტინის პრემიერად არჩევის შემდეგ მოლაპარაკებები განახლდა, მაგრამ უშედეგოდ. მხოლოდ იასირ არაფატის გარდაცვალების შემდეგ, 2004 წელს დაიწყო ინტიფადას ჩაწყნარება რაც 2005 წელს, შარმ-ელ-შეიხში შარონსა და აბასს შორის ცეცლის შეწყვეტის შესახებ შეთანხმებით დასრულდა.

თავი III. სევილიის 2002 წლის დეკლარაცია

მეორე ინტიფადას ევროკავშირი ევროსაბჭოს 2002 წლის სამიტზე გამოეხმაურა. 2002 წლის ივნისში სევილიაში ჩატარდა ევროკავშირის საბჭოს სამიტი, სადაც ევროკავშირის მინისტრთა საბჭომ დაგმო ის საშინელი ძალადობა რაც ხდებოდა იერუსალიმში, ღაზას სექტორსა და დასავლეთ სანაპიროზე. სამიტის პრეს რელიზში, ევროკავშირი მოუწოდებდა კონფლიქტის ორივე მხარეს, რომ დამორჩილებოდნენ გაეროს უშიშროების საბჭოს 1996 წელს მიღებულ 1073-ე რეზოლუციას¹⁶. ევროკავშირი მოუწოდებდა როგორც ისრაელის მთავრობას, ისე პალესტინას არ დაემვათ ძალადობის ფაქტები და თავი შეეკავებინათ ნებისმიერი გამონათქვამისგან თუ ქმედებისგან, რომელიც კიდევ უფრო გაამწვავებდა სიტუაციას. ევროკავშირი ასევე მოუწოდებდა მხარეებს თავი შეეკავებინათ არაპროპორციული ძალის გამოყენებისგან, რაც გულისხმობდა ცეცხლსასროლი იარაღის, ტანკებისა და სამხედრო ვერტმფრენების გამოყენებას. ევროკავშირი აცხადებდა, რომ პალესტინის ადმინისტრაციას უნდა გაეკონტროლებინა ავტონომიური ერთეულები და აღესრულებინა კანონი ამ ტერიტორიებზე (კონკრეტულად A ზონაში). ევროკავშირი ასევე ამბობდა, რომ ხვდებოდა ამ ძალადობის მიზეზებს და რომ მთავარი მიზეზი იყო გაყინული მდგომარეობა კონფლიქტის მოგვარების პროცესში. ამ სამიტზე ისიც იყო ნახსენები, რომ პალესტინელების მდგომარეობა იერუსალიმში საფრთხის წინაშე იყო და აუცილებელი იყო მშვიდობის პროცესის გაგრძელება ისე, რომ არ დაერღვიათ ოსლოს სელშეკრულება, რასაც ორივე მხარემ მოაწერა ხელი და ამასთანავე, არ მომხდარიყო რაიმე ცვლილება იერუსალიმის წმინდა ადგილების სტატუსთან დაკავშირებით.

ევროკავშირმა კიდევ ერთხელ გაუსვა ხაზი, რომ იერუსალიმის სტატუსი განისაზღვრებოდა გაეროს უშიშროების საბჭოს 242-ე რეზოლუციით და ის არ ეკუთვნოდა ისრაელს, ამიტომ დაუშვებელი იყო ნებისმიერი ძალის გამოყენება ამ ტერიტორიაზე. ევროკავშირი ამტკიცებდა, რომ არმოსავლეთ იერუსალიმი, ისევე

¹⁶ Resolution 1073 (1996), Adopted by the Security Council at its 3698th meeting, on 28 September 1996, Webpage: <https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/EE9FD45E870EF244852563B5004AC1C6>

როგორც სხვა ოკუპირებული ტერიტორიები ქენევის მეოთხე კონვენცია იყო დასაცავი, რაც საომარი მოქმედებების დროს სამოქალაქო პირების დაცვას გულისხმობს.

საბჭო ითხოვდა ხმელთაშუა ზღვის პატნიორობის შეთანხმება გაეთვალისწინებინა ისრაელს და აელო პასუხისმგებლობა და იმ შეთანხმებების იმპლემენტაცია მოეხდინა, რომელიც უკვე ჰქონდა მიღწეული პალესტინის გამათავისუფლებელ ორგანიზაციასთან.

ევროსაბჭომ ასევე გამოყო ის სფეროები რასიც აუცილებელი იყო პროგრესი, იმისათვის რომ მშვიდობის პროცესი დამდგარიყო:

- „პალესტინელი ტყვეების გატავისუფლება; ყველა არსებული შეთანხმების იმპლემენტაცია და ისრაელის ჯარების ჰებრონიდან გამოყვანა;
- ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება პალესტინელებისთვის; დაზას სექტორსა და დასავლეთ სანაპიროზე მშვიდობიანად გადაადგილების გარანტიის მიცემა;
- საერთაშორისო ჰუმანიტარული დახმარების ჩამოსვლისთვის ყველანაირი დაბრკოლების მოხსნა
- თანამშრომლობის განახლება რათა ისრაელმა და პალესტინამ უზრუნველყონ შიდა უსაფრთხოება თავის ტერიტორიებზე
- ისეთი ზომების მიღებისგან თავის შეკავება, რომელიც გავლენას იქონიებს მოალაპარაკებების საბოლოო შედეგზე, მათ შორის მიწის ანექსია, სახლების დემონტაჟი, ახალი დასახლებების მშენებლობა და ამ დასახლებების ზრდა.
- ოსლოს შეთანხმების მოალაპარაკებების შემდეგ ეტაპში ჩართვა.“¹⁷

ევროკავშირი მიესალმებოდა ინიციატივას მხარეების ვაშინგტონში შეხვედრასთან დაკავშირებით და იმედოვნებდა, რომ ეს შეხვედრა მიიყვანდა მხარეებს კონსტრუქციული მოლაპარაკებების ხელახლა დაწყებამდე მადრიდის დეკლარაციის პრინციპებზე დაყრდნობით. ევროკავშირი თვლიდა, რომ პარტნიორობა უსაფრთხოების განხრით, რომელიც შეიქმნა პალესტინასა და ისრაელს შორის მშვიდობის პროცესის ერთ-ერთი მთავარი მიღწევა იყო. ამიტომ მოუწოდებდნენ ორივე მხარეს აღედგინათ სამშვიდობო პროცესი თანამშრომლობითა და ნდობით. ევროკავშირი მზად იყო

¹⁷ European Commission, Press Release Database. Webpage: http://europa.eu/rapid/press-release_PESC-96-83_en.htm

მოლაპარაკების ნებისმიერ დონეზე დახმარებოდა ისრაელის მთავრობასა და პალესტინის ხელისუფლებას. ევროკავშირი მოუწოდებდა ისრაელს გამოეცინა კეთილგონიერება და ეფიქრა კარგ მეზობლურ ურთიერთობებზე თავის პალესტინელ მეზობელთან, რადგანაც გრძელვადიან პერსპექტივაში ისევ ისრაელისთვის იქნებოდა ეს კარგი.

პრეს რელიზში ასევე ნახსენებია, რომ 1996 წლის ფლორენციის სამიტის საფუძველზე, ახლო აღმოსავლეთში მშვიდობა ევროკავშირის სასიცოცხლო ინტერესს წარმოადგენს. შესაბამისად, ევროკავშირი მზადაა აქტიურად ჩაერთოს მოლაპარაკებების განახლებაში, რათა ეს ინტერესები გატარდეს და სამშვიდობო პროცესიც განახლდეს.

თავი IV. ევროკავშირის ხმელთაშუა ზღვის პარტნიორობა (EMP)

ევროკავშირმა შეძლო ისრაელისა და პალესტინის ჩართვა თავის ხმელთაშუაზღვის პარტნიორობაში. ამ სავაჭრო პარტნიორობის მთავარი მიზანი იყო თავისუფალი სავაჭრო ზონის შექმნა ევროკავშირსა და ხმელთაშუაზღვის აუზის ქვეყნებს შორის. მთავარი ამოსავალი წერტილი იყო სამხრეთ ხმელთაშუა ზღვის ქვეყნებთან სავაჭრო ბარიერების მოხსნა და რაც შეიძლება მეტი ინვესტიციების განხორციელება როგორც ევროკავშირის ქვეყნებთან, ისე თავად ამ ქვეყნებს შორისაც. ევროკავშირ-ხმელთაშუა ზღვის ასოცირების შეთანხმებების ირიისა და ლიბიის გარდა ყველა სახელმწიფოსთან გაფორმდა, მათ შორის პალესტინასთანაც.

ამ შეთანხმებების მთავარი ჩარჩო ვაჭრობა და მოლაპარაკებებია ასოცირების ხელშეკრულებების გასაღრმავებლად. მოლაპარაკებები მიმდინარეობს სოფლის მეურნეობის, სერვისებით ვაჭრობის და რეგულაციების ლიბერალიზაციაზე.

კავშირის მიზანია შეიქმნას ისეთი საერთო გარემო, რომელიც იქნება მშვიდობიანი, სტაბილური და ყველასათვის მომგებიანი. ამ ურთიერთობების დარეგულირება კი ძირითადად ასოცირების ხელშეკრულებებით რეგულირდება. სამხრეთ ხმელთაშუა ზღვის ქვეყნების უმეტესობა ჩართულია ამ ხელშეკრულებაში. მხოლოდ ლიბიასთან და სირიასთანაა მოლაპარაკებები შეწყვეტილი ამ დრომდე. ისრაელი ამ ხელშეკრულებას 1995 წელს შეუერთდა და უკვე იორდანიასთან ერთად ხელი მოაწერა თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულებას. პალესტინა 1997 წელს შეუერთდა ასოცირების ხელშეკრულებას.

დღეს ეს პარტნიორობა უკვე ევროკავშირის სამეზობლო პოლიტიკის ქვეშ გაერთიანდა. მაგრამ როგორც ნიუმანი იაკობი თვლიან, ამ ქმედებების გამო ევროკავშირი არა „მოთამაშე“, არამედ „გადამხდელი“.¹⁸ მაგრამ აქვს კი გავლენა ამ შეთანხმებებს თავად კონფლიქტის მოგვარების პროცესში? ეკონომიკური განვითარება რა თქმა უნდა მნიშვნელოვანია, მაგრამ მისი შედეგების დანახვა რთულია და დროში გაწელილი. ევროკავშირს კი არც თუ ისე ბევრი ბერკეტი აქვს ამ ქვეყნების საკონტროლებლად.

¹⁸ “The EU and The Israel-Palestine Conflict” – Haim Yacobi and David Newman, page183

მაგრამ ევროკავშირისთვის მნიშვნელოვანია ამ კონფლიქტის მოგვარება, რადგან უკვე დიდი ხანია ჩართულია მოლაპარაკებების პროცესში და პალესტინის განვითარებაშიც დიდი თანხები აქვს დახარჯული. ევროკავშირის ფინანსური დახმარებით სტატუს კვოს შენარჩუნება რეგიონში უფრო მარტივია, რადგან მისი არარსებობის შემთხვევაში დიდი შანსია სტაბილურობა დაირღვეს და ჰუმანიტარული კრიზისის წინაღუ აღმოჩნდეს რეგიონი. და მიუხედავად სტატუს კვო-ს შენარჩუნებისა, ისრაელი კვლავ აგძელებს დასავლეთ სანაპიროსა და აღმოსავლეთ იუერუსალიმში დასახლებების გაშენებას. უსაფრთხოების კვლევების ინსტიტუტის სტატიამ „ევროპის ჩართულობა არაბულ-ებრაულ კონფლიქტში“ ავტორები გამოთქამენ მოსაზრებას, რომ შეიძლება ევროკავშირის გადასახადის გადამხდელებმა შეიძლება უარი თქვან ამ ხარჯებზე, რადგანაც მიუხედავად ამხელა ხარჯებისა, კონფლიქტის მოგვარების პერსპექტივა არ ჩანს.¹⁹

ამას ემატება ის ფაქტიც, რომ ევროპული პოლიტიკა და ნებისმიერი პოლიტიკური ნაბიჯი რასაც ევროკავშირი დგამს კონფლიქტის მოგვარებისთვის, ისრაელი განიხილავს როგორც პრო-პალესტინურ ნაბიჯს. ისრაელს არ აქვს ნდობა ევროკავშირის მიმართ, რაც რამდენიმე ფაქტორს შეიძლება დავაზრდოთ. პირველი, რომ ებრაელებს აქვთ ჰოლოკოსტის გამოცდილება ევროპაში და მეორე ვენეციის დეკლარაცია, რითაც ევროპულმა თანამეგობრობამ აღიარა, რომ პალესტინელ ხალხს თვითგამორკვევის უფლება აქვთ და რომ მათი ტერიტორიები ისრაელის მიერ არის ოკუპირებული, რაც საერთაშორისო სამართლის წინააღმდეგაა.

¹⁹ European Involvement In The Arab-Israeli Conflict - Muriel Asseburg, Michael Bauer, Agnès Bertrand-Sanz, Esra Bulut Aymat, Jeroen Gunning, Christian-Peter Hanelt, Rosemary Hollis, Daniel Möckli, Michelle Pace, Nathalie Tocci, Edited by Esra Bulut Aymat – European Union Institute of Security Studies (ISS), CHAILLOT PAPERS December 2010

თავი V. ევროკავშირის ჩართვის გზები

იაკობის და ნიუმანს ევროკავშირის ჩართულობის 4 პრინციპი მოყავთ, რითაც ევროკავშირი ცდილობს ამ კონფლიქტის მოგვარებას. ისინი თვლიან, რომ თვითოეულ მათგანს სხვადასხვა ეფექტი აქვს კონფლიქტის სხვადასხვა მხარეზე და ესენია: იძულებითი, მასტიმულირებელი, დამაკავშირებელი, კონსტრუქციული.

5.1. იძულებითი

ისრაელსა და ევროკავშირს შორის ურთიერთობები ძირითადად ეკონომიკური ხასიათისაა. ისრაელი არ ცდილობს გახდეს ევროკავშირის სრულუფლებიანი წევრი, რადგანაც არ სურს დაუშვას თავისუფალი მიმოსვლა თავის ტერიტორიაზე. ამას ემატება ისიც, რომ ევროკავშირში შესვლასთან ერთად მას მოუწევს უამრავი რეგულაციის მიღება, რაც სულ არ აწყობს მას. ისრაელს ურჩევნია, რომ ევროკავშირისგან სარგებელი ისე მიიღოს რომ თავად რაც შეიძლება ნაკლები დანახარჯი გაწიოს. ევროკავშირის ხმელთაშუა ზღვის პარტნიორობის ფარგლებში ევროპული საინვესტიციო ბანკი აფინანსებს ებრაულ პროექტებს სხვადასხვა სფეროში. თუმცა მთავარი პრობლემა რაც დაუწესა ევროკავშირმა ისრაელს არის ის, რომ ევროკავშირი პარიზის შეთანხმების საფუძველზე თხოვს განასხვავოს ისრაელის ტერიტორიიდან და ოკუპირებული ტერიტორიებიდან წარმოებული პროდუქტის განსხვავებას. რადგანაც ევროკავშირს არ სურს პალესტინის ოკუპირებული ტერიტორიიდან წარმოებული პროდუქტის მიღება. გარკვეული დროის შემდეგ ისრაელი იძულებული გახდა დათანხმებულიყო ამ პოლიტიკას და მიეთითებინა არა მარტო ქვეყანა, არამედ ქალაქიც, სადაც იყო წარმოებული პროდუქტი. მაგრამ მაინც განაცხადა, რომ ეს ტერიტორიები ნებისმიერი შეთანხმების შემთხვევაში ისრაელს ეკუთვნოდა.

სხვა ქვეყნების შემთხვევაში თუ ევროკავშირი წევრობას სამართავ ბერკეტად იყენებს, ისრაელისთვის ეს არარელევანტურია. ისრაელი თვლის, რომ ევროკავშირის ეკონომიკური სანქციები კი რა თქმა უნდა დააზიანებს მის ეკონომიკას, მაგრამ არა ისე, როგორც თავად ევროპას, რადგან ევროკავშირს უფრო მეტი ექსპორტი აქვს ისრაელში, ვიდრე იმპორტი. ისრაელი გაცილებით მეტადაა აშშ-ზე დამოკიდებული

ეკონომიკურად, ვიდრე ევროკავშირზე. ამიტომ იძულებითი დამოკიდებულება არარელევანტურია ამ შემთხვევაში.

5.2. მასტიმულირებელი

რა თქმა უნდა ევროკავშირის გავლენა პალესტინაზე გაცილებით დიდია ვიდრე ისრაელზე. ევროკავშირს არ ჭირდება იძულებითი მიდგომის გამოყენება პალესტინაზე, რადგან პალესტინა ზედმეტადაა დამოკიდებული მასზე როგორც ეკონომიკურად, ისევე პოლიტიკურად და ინსტიტუციურად. პალესტინა იღებს ევროკავშირის ყველაზე დიდ ფინანსურ დახმარებას, რასაც ის იყენებს სახელმწიფო ინსტიტუტების გასავითარებლად და სოციო-ეკონომიკური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. ევროკავშირი სტიმულირებას უკეთებს ჰუმანიტარული დახმარების გაწევას პალესტინაში. ეხმარება მუნიციპალიტეტებს, ჯანდაცვისა და განათლების სფეროებს და ა.შ.

ევროკავშირის მთავარი მიზანია პალესტინამ შეძლოს ძლიერი ინსტიტუტების ჩამოყალიბება და სახელისუფლებო წრეებში რეფორმების გატარება. რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, 2003 წელს დაიწყო სასამართლო სისტემის რეფორმა, რაც ითვალისწინებდა პროკურორების და მოსამართლეების გადამზადებასა და სასამართლოების განახლებას. ამას დამატა ისიც, რომ ბიუჯეტი გახდა გამჭვირვალე. პალესტინის მკვლევარების ნაწილისთვის ევროკავშირის დახმარება პალესტინისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობას ატარებს, ხოლო ზოგი მკვლევარი ფიქრობს რომ ევროკავშირი ზედმეტად ერევა პალესტინის შიდა საქმეებში. ყოველ შემთხვევაში ყველა თანხმდება, რომ ევროკავშირის მცდელობას, რომ პალესტინის ეკონომიკის განვითარების სტიმულირება მოახდინოს, მოყვება ის, რომ ისრაელი დაინახავს რომ პალესტინა შეიძლება მისი ძალიან კარგი პარტნიორი გახდეს მომავალში როგორც პოლიტიკურად, ისე ეკონომიკურადაც. ამიტომაც იაკობი და ნიუმანი თვლიან, რომ მასტიმულირებელი მიდგომა, რომელიც დემოკრატიული და ადმინისტრაციული რეფორმების ერთობლიობაა, გაცილებით მეტს აკეთებს კონფლიქტის მოგვარებისთვის ვიდრე პირდაპირი პოლიტიკური ინტერვენცია შეძლებდა.

5.3. დამაკავშირებელი

დამაკავშირებელი მიდგომა გულისხმობს იმ არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობას ორივე ტერიტორიაზე, რომელიც ცდილობს მოლაპარაკებები აწარმოოს თავად ებრაულ და პალესტინურ მოსახლეობებს შორის, რათა არ მოხდეს სრული გაუცხოვება და კონფლიქტის მოგვარება მეტად რეალური გახდეს. მეორე ინტიფადას (2000-2005 წწ. როდესაც კვლავ განახლდა ამბოხება ისრაელის წინააღმდეგ) დროს სწორედ ასეთი მიდგომით ცდილობდა ევროკავშირი რაც შეიძლება მეტი მოლაპარაკებები ყოფილიყო კონფლიქტის მოსაგვარებლად. მიუხედავად ამისა, ებრაულმა მხარემ არც თუ ისე კარგად მიიღო ეს ქმედებები და ევროკავშირს პრო-პალესტინური პოლიტიკის გატარებაში ადანაშაულებდნენ. ჩამოყალიბდა „პარტნიორობა მშვიდობისთვის“, რომელიც მიზნად ისახავდა ებრაული და პალესტინური მხარეების ჩართულობას მშვიდობის დამყარებაში. მაგრამ ამ მიდგომამ სამწუხაროდ კონფლიქტის მოგვარების ნაცვლად ანტი-ევროპული სენტემენტები გააღვიძა ებრაულ მოსახლეობაში. აკადემიურ და დიპლომატიურ დონეზე ამ მიდგომამ ხელი შეუწყო კონტაქტების გაჩენას ებრაულ და პალესტინურ მხარეებს შორის, მაგრამ ეს უფრო ელიტებს ეხება ვიდრე მთლიან მოსახლეობას, რომელსაც მაინც არ აქვს წვდომა ასეთ ორგანიზაციებთან.

5.4. კონსტრუქციული

კონსტრუქციული მიდგომის განხორციელება ყველაზე რთულია, რადგან ის იდენტობის ცვლილებას გულისხმობს. გრძელვადიანი ცვლილება თავის მხრივ მოითხოვს არა მუდმივ ძალადობასა და არეულობას, არამედ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სტაბილურობას. ამას ემატება ის ფაქტიც, რომ ევროკავშირი ცდილობს მოხსნას ეთნიკური და ნაციონალური ბარიერები ამ ობიექტებს შორის, ისინი კი პირიქით იმიტომ, რომ კონფლიქტი ნაციონალური ხასიათისაა რთულია საერთო იდენტობასა და ინტეგრაციაზე საუბარი. ეს განაპირობებს კონსტრუქციული მიდგომის სირთულეს ამ შემთხვევისთვის.

თავი VI. მიდგომების ეფექტურობა

რაც შეეხება თავად მიდგომების შედარებას, როგორც უკვე ვთქვით იძულებითი მიდგომა არც თუ ისე გამოსადეგი გამოდგა ისრაელთან მიმართებაში. რადგან ისრაელი არ აპირებს ევროკავშირის წევრობას, მაშასადამე ბერკეტიც ძალიან სუსტი აქვს ევროპას ისრაელის წინააღმდეგ. სამაგიეროდ პალესტინის განვითარებაშია ჩართული ევროკავშირი და იმხელა დაფინანსებას აძლევს პალესტინას, რომ მას სხვა გზა არ რჩება, უნდა გაატაროს რეფორმები, რომ გახდეს დამოუკიდებელი ქვეყანა. ძალიან კარგად მუშაობს დამაკავშირებელი მიდგომა, რომელიც არასამთავრობო ორგანიზაციების დახმარებით ცდილობს ორ ხალხს შორის დაიწყოს დიალოგი. ამ მიდგომის პრობლემა ისაა, რომ იგი ორიენტირებულია არა დიდ მასებზე, არამედ კონკრეტულ პატარა ჯგუფებსა და ელიტებზე. მიუხედავად ამისა, ეს მიდგომა ხშირ შემთხვევაში ურთიერთობის ერთადერთი წყაროა ორ ხალხს შორის. აუცილებელია უბრალოდ მასშტაბების გაზრდა, რათა მოლაპარაკებებში რაც შეიძლება მეტი ადამიანი ჩაერთოს. კონსტრუქციული მიდგომა თითქმის ირელევანტურია ამ კონფლიქტის შემთხვევაში, რადგან ებრაელებისა და პალესტინელების იდენტობები ძალზედ ეთნოცენტრულია და ნაკლებად ცდილობენ ევროპული ნორმების გატარებას.

იაკობისა და ნიუმანის აზრით, იძულებითი და მასტიმულირებელი მიდგომები ძირითადად მაინც ხელისუფლებისა და ადმინისტრაციისკენაა მიმართული. ამიტომ ევროკავშირის ჩართულობას აღიქვამენ მათ შიდა საქმეებში ჩარევად, რაც ართულებს ევროკავშირისთვის ლეგიტიმურობის მოპოვებას. დამაკავშირებელი მიდგომა ძალიან ეფექტურია, რადგან ეფექტურად ახდენს კონფლიქტის მოგვარებაზე დახარჯული რესურსების გამოყენებას. კონკრეტულად იმ ჯგუფებს შორის აწარმოებს მოლაპარაკებებს, რომლებიც დაინტერესებულები არიან კონფლიქტის მოგვარებით, იქნებიან ესენი დიპლომატები, მეცნიერები თუ პოლიტიკური ელიტის წევრები. ეს ჯგუფები განსაზღვრავენ და აყალიბებენ უკვე შემდგომში საზოგადოებრივ აზრს და შეუძლიათ დიდი როლი შეასრულონ კონფლიქტის აღმოფხვრაში. რაც შეეხება კონსტრუქციულ მიდგომას, იაკობი და ნიუმანი თვლიან, რომ კონფლიქტის მოგვარების დასრულებამდე ამ მიდგომას არავითარი გამოყენება არ აქვს.

Pathway	Main EU institution	Main addressee	Nature of influence	Conditions
Compulsory	European Parliament; elected and appointed officials	Governments, particularly Israel political leadership	Economic pressure (EMP)	Conflict antagonism
Enabling	Aid agencies; European Commission	Governments; particular Palestine officials; local authorities	Political culture; democratisation	Conflict; fiscal dependency
Connective	European Commission	NGOs; grassroots	Local communities; grass-roots/civil society	Conflict resolution; peace industry; social and economic elites
Constructive	All	Political leadership and conflict societies	Identity-scripts	Post-conflict; peace/cooperation; integration

Overview of EU influence on Israel–Palestine – “The EU and The Israel-Palestine Conflict” – Haim Yacobi and David Newman

ევროკავშირისთვის რთულია მოიპოვოს ისრაელის ნდობა, რადგანაც მისი დახმარება პალესტინის გასავითარებლად ძალიან დიდი და მნიშვნელოვანია. ეს უნდობლობა არც თუ ისე უსაფუძვლოა. ევროკავშირს ბრალად დებდნენ იმაში, რომ მათ მიერ გადაცემული დახმარება, პალესტინამ იარაღის შესაძენად გამოიყენა. მიუხედავად უარყოფისა, ევროკავშირმა აღიარა რომ ბოლომდე არ ფლობდა ინფორმაციას რაში იყო დახარჯული მათ მიერ გადაცემული თანხები.

6.1. მედიაცია

რა თქმა უნდა როცა ვსაუბრობთ ევროკავშირის ჩართულობასა და მედიაციაზე ამ კონფლიქტში, თავიდანვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ევროკავშირის გავლენა ამ მოლაპარაკებებზე გაცილებით მცირეა ვიდრე აშშ-ის, რადგან სწორედ აშშ არის ის მედიატორი, რომელიც კონფლიქტის ორივე მხარისთვის არის მისაღები. თავად ევროკავშირი ცალკე არ აწარმოებს მედიაციის პროცესს. ისრაელისთვის ვენეციის დეკლარაციის შემდეგ, რაც ევროკავშირმა პალესტინა აღიარა როგორც კონფლიქტის მხარე და მოთხოვა ისრაელს პალესტინის ოკუპირებული ტერიტორიების დატოვება.

მხოლოდ მადრიდის კონფერენციაზე შეძლო ევროკავშირმა კვარტეტში გაერთიანებით, გარკვეული ლეგიტიმაციის მოპოვებას. პასი პატოკალიო (2004) თვლის, რომ ისრაელისთვის ნებისმიერი არა ევროკავშირის წევრი ქვეყანა ბევრად მისაღები და სანდოა მოლაპარაკებებში. ამას ერთვის ისიც, რომ ევროკავშირი არაა სახელმწიფო და მის წევრ ქვეყნებს არ აქვთ უფლება ერთპიროვნული გადაწყვეტილებების მიღების. ნებისმიერი ნაბიჯი უნდა შეთანხმდეს კავშირის ყველა წევრ ქვეყანასთან, რაც ამ ინსტიტუტის, როგორც მედიატორის როლს, აკნინებს. ისრაელისთვის კი ევროკავშირი პრო-პალესტინურ პოლიტიკას ეწევა, რითაც არიზიანებს ისრაელს. ამას ერთვის ის ფინანსური თანხებიც, რასაც ევროკავშირი დებს პალესტინის, როგორც სახელმწიფოს, განვითარებაში. პასი პატოკალიო ასევე თვლის, რომ ისრაელი იმდენად ენდობა აშშ-ის პოლიტიკას, რომ ევროკავშირს შეუძლია თავისი ინტერესები აშშ-ის მხრიდან გაატაროს, რადგან სწორედ აშშ-ს ენდობა ისრაელი ყველაზე მეტად.

ევროკავშირის ძალიან დიდი პრობლემა ამ მედიაციაში არის ის, რომ ისრაელი განსხვავდება სხვა ქვეყნებისგანა, სადაც ევროკავშირი ჩართულია მშვიდობის დამყარების პროცესებში. ძალიან ხშირად ევროკავშირი იყენებს ამ ინსტიტუტში გაწევრიანების პერსპექტივას, როგორც ბერკეტს. რაც შეეხება ისრაელს, როგორც უკვე აღვნიშნეთ იძულებითი მიდგომა არ ჭრის, რადგან ევროკავშირის ექსპორტის დიდი წილი ისრაელზე მოდის, იმპორტი კი ძალიან მცირე დოზით. პირიქით შეიძლება ითქვას, რომ ისრაელი ერთადერთი ევროკავშირის არაწევრი ქვეყანაა, რომელიც კვლევისა და განვითარების პროგრამით სრულად სარგებლობს.

ევროკავშირი ცდილობს მართოს კრიზისული მდგომარეობები პალესტინაში, რადგან იგი პალესტინის ყველაზე დიდი ფინანსური დონორია, ამიტომ მისი ჩართულობა პალესტინის ადმინისტრაციულ საკითხებში გაცილებით დიდია, ვიდრე ისრაელისაში. პრობლემაც სწორედ ისაა, რომ მხარეები სხვადასხვანაირად აღიქვამენ ევროკავშირის მედიატორობას.

6.2. ევროკავშირის ხედვა

ევროკავშირი ხვდება, რომ ერთი სახელმწიფოს პირობებში ვერ მიიღწევა ის შედეგი, რასაც კონფლიქტის მოგვარება ქვია. ამიტომ აუცილებელია ისეთი გადაწყვეტილების მიღება, რომელიც უნდა დაეყრდნოს გაეროს უშიშროების საბჭოს მიერ მიღებულ რეზოლუციებს, მადრიდის პრინციპებს და არაბული მშვიდობის ინიციატივებს.²⁰ ევროკავშირის საგარეო მოქმედების სამსახურის 2016 წლის ოფიციალური დოკუმენტის თანახმად, “ევროკავშირი პარტნიორებთან ერთად მზად არის კვლავ ჩაერთოს მოლაპარაკებებში რამდენიმე პარამეტრის გათვალისწინებით (MEPP – EEAS):

- ორი სახელმწიფოს საზღვრების შესახებ შეთანხმება, 1967 წლის 4 ივნისს მიღებულ საზღვრებზე დაყრდნობით, რომელიც ორ მხარეს შორის მოლაპარაკებით მიიღწევა. ევროკავშირი დათანხმდება საზღვრებს, თუნდაც 1967 წლამდე მიღებულს და თუნდაც იერუსალიმზე, თუ ორივე მხარე მიაღწევს შეთანხმებას.
- უსაფრთხოების ზომები, რომლის მიხედვითაც პალესტინელების სუვერენიტეტს პატივს სცემენ და აჩვენებენ, რომ ოკუპაცია დასრულდა; ხოლო ისრაელი შეძლებს დაიცვას მისი უსაფრთხოება, ხელი შეუშალოს ტერორიზმის აღორძინებას და ეფექტურად გაუმკლავდეს საფრთხეს, მათ შორის რეგიონში გაჩენილ ახალ საფრთხეებს.
- ლტოლვილის საკითხის მარტივი, სამართლიანი, შეთანხმებული და რეალური გადაწყვეტის გზის მოძებნა.
- იერუსალიმის ორივე მხარის ინტერესების შესრულება. მოლაპარაკებების გზით გზა იერუსალიმის სტატუსის განსაზღვრა ისე, რომ ის გახდეს ორივე სახელმწიფოს დედაქალაქი მომავალში.”

ევროკავშირი ცდილობს დაეხმაროს პალესტინას ჩამოყალიბდეს სახელმწიფოდ და აღმოფხვრას ყველანაირი ადამიანის უფლებების დარღვევები, რაც ხდება ამ ტერიტორიაზე. ევროკავშირი მხარს უჭერს პალესტინის დემოკრატიზაციას.

²⁰ Middle East Peace Process - European External Action Service, 15 June 2016, web page: https://eeas.europa.eu/topics/middle-east-peace-process/337/middle-east-peace-process_en

2014 წელს ევროკავშირმა მხარი დაუჭირა პალესტინისა და ისრაელის პირდაპირი მოლაპარაკებების განახლებას და საგარეო საქმეთა მინისტრებთან ერთად სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური მხარდაჭერა გამოუცხადა ორივე მხარეს. ეს მხარდაჭერა სიტყვებად არ დარჩენილა და ძალიან მალე ევროკავშირმა წამოაყენა სპეციალური პრივილეგირებული პარტნიორობა, რომელიც გულისხმობს სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების მოგვარებას სამხრეთი ურთიერთობის გაძლიერებით. ევროკავშირი მხარს უჭერს ისეთ პროექტებს, რომლებიც ეხმარება ამ ორ რეგიონს მოლაპარაკებების გამართვაში, იქნება ეს “კვარტეტი” (გაერო, ევროკავშირი, რუსეთის ფედერაცია და აშშ), არაბული მშვიდობის ინიციატივა, თუ სხვა. ევროკავშირი ცდილობს გახდეს ცეცხლის შეჩერების გარანტი ისეთი მისიების შესაძლო გაფართოებითა და მანდატის გაზრდით, როგორცაა EUBAM Rafah (European Union Border Assistance Mission in Rafah) და EUPOL COPPS (EU Co-Ordinating Office for Palestinian Police Support) (MEPP-EEAS,2016).

6.3. ევროკავშირის პოლიციის მისია პალესტინის ტერიტორიაზე

ევროკავშირის პოლიციის ქმედებებისა და კანონის უზენაესობის მისია, რომელსაც ოფიციალურად ევროკავშირის კოორდინირებული ბიურო პალესტინური პოლიციის დახმარების ქვია წარმოადგენს ევროკავშირის ზოგადი უსაფრთხოებისა და დაცვის პოლიტიკის მისიას პალესტინის ტერიტორიაზე, რომელიც განთავსებულია და ოპერირებს დასავლეთ სანაპიროზე. ეს არის ევროკავშირის ორი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებით კონფლიქტის მოგვარების კონტექსტში არსებული მისია, რომლის მიზანიცაა პალესტინური სახელმწიფოს შენება. ეს მისია არის ერთ-ერთი სამოქალაქო მისიათაგანი, რომელიც პალესტინის ტერიტორიაზე ხორციელდება. მეორე როგორც უკვე ვახსენეთ ევროკავშირის საზღვრის დაცვაში დახმარების მისიაა რაფაში.

2004 წელს, ევროკავშირის წევრმა ქვეყნებმა გამოთქვეს მზაობა დახმარებოდნენ პალესტინას სახელმწიფო ინსტიტუტების განვითარებაში. ამისათვის კი პირველ რიგში გადაწყვიტეს პოლიციის სისტემის და კანონის უზენაესობის განმტკიცების რეფორმების გატარება. მისია 2005 წელს ევროპული საბჭოს გადაწყვეტილების საფუძველზე

ჩამოყალიბდა. მისიის მოქმედება დაიწყო ევროკავშირის სპეციალური წარმომადგენლის ახლო აღმოსავლეთის მშვიდობის პროცესში, მარკ ოტტეს ოფისში.

მისია შედგება 114 შეუიარაღებულ თანამშრომლისგან, რომელთაგანაც 69 უცხო ქვეყნის მოქალაქეა, ხოლო დანარჩენი 45 თანამშრომელი ადგილობრივი მცხოვრებია. EUPOL COPPS-ს აქვს მოქმედების სამი ნაწილი. ესენია: პოლიციის სათათბირო, კანონის უზენაესობის ოფისი და პროგრამის შეფასების დეპარტამენტი. ყველა დეპარტამენტში მუშაობს გამოცდილი პოლიციის ოფიცრები, საჯარო მოხელეები და ეხპერტები, რომლებიც ევროკავშირის წევრი ქვეყნების, კანადის და ნორვეგიის მოქალაქეები არიან. თითქმის ყველა დონეზე ხდება ამ დეპარტამენტებს შორის თანამშრომლობა.

EUPOL COPPS-ის შტაბბინა მდებარეობს რამალაში და მისი მთავარ მიზანს წარმოადგენს პალესტინის მომავალ სახელმწიფოს დაეხმაროს კრიმინალისტიკისა და პოლიციური ინსტიტუტების განვითარებაში და გამყარებაში, მაგრამ ეს მოხდეს პალესტინური მხარის მიერ და ყველა საერთაშორისო სტანდარტის გათვალისწინებით. ევროკავშირის მიზანია უზრუნველყოს უსაფრთხოება პალესტინელი ხალხისათვის და განამტკიცოს კანონის უზენაესობა ამ ტერიტორიაზე. ევროკავშირი თვლის რომ ასეთი ტიპის მისიები გააძლიერებს პალესტინას, როგორც სახელმწიფოს და ხელს შეუწყობს მას კონფლიქტის მოგვარებაში ისრაელთან, ამიტომ ამ მისიებს საერთაშორისო დონის დატვირთვაც გააჩნია.

2017 წელს მისიის უფროსად ფინელი კაუკო აალთომაა დაინიშნა.

6.4. ევროკავშირის საზღვრის დაცვაში დახმარების მისია რაფაში

ევროკავშირის საზღვრის დაცვაში დახმარების მისია რაფაში არის კიდევ ერთი სამოქალაქო მისია, რომლის მიზანია ოკუპირებულ პალესტინის ტერიტორიაზე კრიზისების მართვა მოახერხოს.

ისრაელისთვის რაფადან სამხედრო ძალის გამოყვანა დაკავშირებული იყო უსაფრთხოების დაკარგვასთან, რადგან სწორედ ამ პუნქტით პალესტინას შეიძლება შეიარაღება მიეღო და გადაეყვანა ტერორისტები და ექსტრემისტი ლიდერების თავის

ტერიტორიაზე. ამიტომ საჭირო გახდა მესამე ძალის ჩართვა, იმისათვის რომ ისრაელის სახელმწიფოს და პალესტინის ადმინისტრაციას ნდობა გაჩენოდათ ერთმანეთის მიმართ.

2005 წელს პალესტინის ადმინისტრაციამ და ისრაელმა ხელი მოაწერა გადაადგილების შესახებ. საჭირო გახდა რაფაში ღაზას სექტორისა და ეგვიპტის საზღვრის გადაკვეთის მონიტორინგი, ამიტომაც იმავე წლის ნოემბერში შეიქმნა ეს მისია. როდესაც მისია ჩავიდა რაფას საზღვარზე, ის შედგებოდა მხოლოდ 70 ადამიანისგან. ეს მისია შედგება სამოქალაქო პირებისგან და პოლიციის ოფიცრებისგან, სასაზღვრო პოლიციისგან და მეზაჟე-ოფიცრებისგან. თავიდან მისია მიზნად ისახავდა შტაბინის ღაზაში გახსნას, თუმცა უსაფრთხოების მიზნით ის თელავივში გაიხსნა.

2007 წელს, როდესაც ჰამასმა ღაზას სექტორში შეაღწია, მისია დროებით შეჩერდა. იმ წლების განმავლობაში კი რაც ეს მისია მოქმედებდა, მათ დაახლოებით 450,000 ადამიანმა გამოიყენა ეს საზღვარი. და მაინც რატომაც ასეთი მნიშვნელოვანი ეს საზღვარი? საქმე იმაშია, რომ ეს არის ერთადერთი პუნქტი საიდანაც შეიძლება ღაზას სექტორში მოხვედრა, ისე რომ ისრაელის ტერიტორია არ გადაკვეთო. მისიის დაკეთვასთან და ისრაელის სამხედრო ძალების ღაზას გამოყვანიდან, ეგვიპტესთან შეწყდა სავაჭრო ურთიერთობები. დღეს მიუხედავად იმისა, რომ 2011 წლის შემდეგ ისევ არის განთავსებული მისია რაფას საზღვარზე, თანამშრომლების რაოდენობა შემცირდა, თუმცა მაინც განაგრძობს საზღვრის დაცვისა და საბაჟო კონტროლის მართვის გამოცდილების გაზიარებას, რაც ამ ადამიანებს აქვთ.

საზღვრის დაცვის მისიას ორივე მხარისთვის სარგებელი აქვს. პალესტინა კვლავ აწარმოებს ღაზას სექტორში ხალხისა და პროდუქტის მიმოცვლას, ხოლო მესამე ძალის ჩართულობით ისრაელი თავს დაცულად გრძნობს.

მისიის ამოცანებში შედის რაფას ტერმინალის კონტროლი და მონიტორინგი თუ რამდენადაა დაცული საბაჟო შეთანხმებები დაცული. მისია ითვალისწინებს ეგვიპტის, პალესტინისა და ისრაელის ერთმანეთში კავშირის დამყარებაში დახმარებასაც.

2016 წლის დოკუმენტში, ევროკავშირს ასევე ძალიან მკაფიოდ აქვს განსაზღვრული, რომ ის მხარს უჭერს ორივე სახელმწიფოს თანაარსებობას და სურს, რომ ამ ორმა ქვეყანამ იცხოვროს მშვიდად როგორც ერთმანეთთან, ასევე სხვა მეზობლებთან ერთად. ეს დოკუმენტი ასევე გარკვევით საუბრობს თუ რა პოზიციები აქვს ევროკავშირს ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით, მათ შორის:

- **“საზღვრები:** ევროკავშირი თვლის რომ მომავალი პალესტინის სახელმწიფოს საზღვრები უნდა იქნას აღიარებული და დაცული. უნდა იყოს 1967 წლის ოკუპაციამდელი საზღვრები პატარა ცვლილებებით, რომელიც ორმხრივად იქნება შეთანხმებული და შესაბამისობაში უნდა მოდიოდეს გაეროს უშიშროების საბჭოს 242-ე, 338-ე, 1397-ე, 1402-ე და 1515-ე რეზოლუციებთან და მადრიდის პრინციპებთან.
- **ებრაული დასახლებები ოკუპირებულ პალესტინის ტერიტორიებზე:** ევროკავშირი აღშფოთებულია იმ ფაქტით, რომ დასავლეთ სანაპიროზე, მათ შორის აღმოსავლეთ იერუსალიმშიც, ებრაული დასახლება იზრდება. მათი აზრით ეს გაფართოება ხელს უშლის საბოლოო მოლაპარაკებების წარმოებასა და ორი სახელმწიფოს თანაარსებობის იდეას. ევროკავშირი თვლის, რომ პალესტინის ოკუპირებულ ტერიტორიაზე (აღმოსავლეთ იერუსალიმი) დასახლებების წარმოქმნა საერთაშორისო სამართლითაა აკრძალული და ისევ და ისევ ხელს უშლის ორი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებით პრობლემის გადაწყვეტას.
- **იერუსალიმი:** რაც შეეხება იერუსალიმს, ევროკავშირი თვლის რომ მოლაპარაკებებმა უნდა გადაჭრან ყველა პრობლემა რაც მის გარშემოა, მათ შორის მისი სტატუსის პრობლემაც, როგორც ორი სახელმწიფოს მომავალი დედაქალაქი. ევროკავშირი არ აღიარებს არანაირ ცვლილებას 1967 წლამდელ მდგომარეობაში, თუ ორივე მხარე არ შეთანხმდება ამაზე. მაგრამ ევროკავშირი მხარს უჭერს ისეთი საგანმანათლებლო, სამედიცინო და სასამართლო ინსტიტუციების ჩამოყალიბებას.
- **პალესტინელი ლტოლვილები:** ევროკავშირი მხარს დაუჭერს ისეთ შეთანხმებას რომელიც იქნება სამართლიანი და განხორციელებადი. 1971 წლის შემდეგ, ევროკავშირი ჩართულია პალესტინელი ლტოლვილებისთვის დახმარების და სასიცოცხლო მნიშვნელობის მომსახურების გაწევის საქმეში (UNRWA - გაეროს ახლო

აღმოსავლეთის სააგენტო, რომელიც ზრუნავს პალესტინელ ლტოლვილებზე) და სურს ამ კონფლიქტის გადაწყვეტა მშვიდობიანად.

- **უსაფრთხოება:** ევროკავშირი გმობს ნებისმიერ ძალადობის აქტს, რომელიც ხელს უშლის მშვიდობის დადგომას. იგი თვლის, რომ ისრაელს აქვს უფლება დაიცვას საკუთარი მოქალაქეების უსაფრთხოება, მაგრამ ამ უფლების დაცვა ისრაელის ხელისუფლებამ უნდა განახორციელოს საერთაშორისო სამართლის დაცვით. როგორც უკვე ვახსენეთ, ევროკავშირი ეხმარება პალესტინის პოლიციასა და სასამართლო ინსტიტუტებს განვითარებასა და რეფორმირებაში. ევროკავშირი-ისრაელის თანამშრომლობა ტერორიზმისა და ფულის გათეთრების წინააღმდეგ და უსაფრთხოების კვლევები დიდ როლს თამაშობს ისრაელის უსაფრთხოების დაცვაში. რეგიონის უსაფრთხოებამ უნდა უზრუნველყოს პალესტინის სუვერენიტეტის დაცვა და ოკუპაციის დამთავრება, ხოლო ისრაელისთვის უსაფრთხოების შენარჩუნება, ტერორიზმის უგულვებელყოფა და ახალ წარმოქმნილ საფრთხეებთან გამკლავება.”²¹

²¹ Middle East Peace Process - European External Action Service, 15 June 2016, web page: https://eeas.europa.eu/topics/middle-east-peace-process/337/middle-east-peace-process_en

დასკვნა

როგორც შესავალშივე ავღნიშნე ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტი მე-20 და 21-ე საუკუნის ერთ-ერთ უდიდეს გეოპოლიტიკურ გამოცდად იქცა. ამ რეგიონშია ძალიან ბევრი დაბრკოლება, რაც ხელს უშლის მშვიდობის დამყარებას პალესტინისთვის და ისრაელისთვის. მსოფლიოს ყველაზე ძლიერი ძალები ცდილობენ ჩაერთონ კონფლიქტის მოგვარებაში, მაგრამ დღემდე არ დაწყებულა მშვიდობის მშენებლობა. ევროპისთვის ეს რეგიონი ჯერ კიდევ 1917 წლიდან იყო ინტერესის სფერო, როდესაც დიდმა ბრიტანეთმა დაიპყრო ოსმალთა იმპერიის ეს ნაწილი. სწორედ ამ წარსული ჩართულობის გამო, ახლო აღმოსავლეთი ისევ აქტუალურია ევროპისთვის.

რაც შეეხება ისრაელსა და ევროკავშირს, მათ შორის ურთიერთობა შეიძლება დახასიათდეს როგორც ეკონომიკური თანამშრომლობის კარგი მაგალითი, თუმცა პოლიტიკურ და სოციალურ დონეზე ამ აქტორების ურთიერთობა საკმაოდ არასტაბილურია. ამ არასტაბილურობის მთავარი მიზეზი სწორედ ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტია. 1973 წლის ოქტომბრის ომის შემდეგ ევროპული თანამეგობრობის ჩართვამ კონფლიქტის მოგვარების პროცესში ეს ურთიერთობა დაძაბა. ევროპა პალესტინას ეხმარებოდა ისე, როგორც ისრაელს აშშ, რამაც უკმაყოფილება გამოიწვია ისრაელის მხრიდან.

დღეს ევროპა ცდილობს ფინანსური და პოლიტიკური დახმარების გაწევას ორივე მხარისთვის. მას ასევე მკაფიო ხედვა აქვს, რომ საჭიროა ორი სახელმწიფოს ჩამოყალიბება, სადაც დაცული იქნება ამ ხალხების ყველა მოთხოვნა. მაგრამ ისრაელს არ მოწონს, რომ მის საგარეო პოლიტიკაში ევროკავშირი ცდილობს ცხვირის ჩაყოფას და მიაჩნია, რომ თავადაც გაართმევს თავს ამ პრობლემას. მაგრამ უარს არ ამბობს იმ ბენეფიტებზე, რასაც მას ევროკავშირი სთავაზობს. ისრაელს მოწონს ეკონომიკური კავშირები ევროპასთან, მაგრამ არ მოწონს, როცა ის ერევა პალესტინა-ისრაელის კონფლიქტში. ამას თავისი მიზეზი გააჩნია, რაზეც უკვე ვისაუბრე კიდევ. ვენეციის დეკლარაცია აღმოჩნდა ის გარდამტეხი მომენტი, რამაც ისრაელი დააფიქრა რამდენად მიუკერძოებელი იყო ევროპა ამ კონფლიქტის მოგვარებაში. ისრაელს არ მოწონს ის ფაქტი, რომ ევროკავშირი პალესტინის უდიდესი დონორია, რადგან თვლის, რომ ფინანსების გაუმჭვირვალობის გამო, პალესტინამ შეიძლება ეს თანხები იარაღის

შესაძენად და ტერორისტული დაჯგუფებების დასაფინანსებლად გამოიყენოს. ამას თან ერთვის ის თანხები რაც იხარჯება პალესტინის საჯარო ინსტიტუტების განვითარებაში, მათ შორის პოლიციისა და სასამართლოს სისტემებში. ისრაელი გრძნობს, რომ ევროკავშირი ზედმეტადაა ჩართული ამ კონფლიქტის პალესტინი მხარეს. ამის დამამტკიცებელი ისიცაა, რომ ევროკავშირი კონფლიქტის მოგვარების გამოსავლად ხედავს ორი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებას.

ჰაიმ იაკობისა და დევიდ ნიუმანის სტატიაში მოყვანილია შტაინმეცის მშვიდობის კვლევების ცენტრის გამოკითხვა²². სადაც ებრაელ მოსახლეობას ეკითხებოდნენ, რამდენად ისურვებდნენ მესამე ძალის ჩართვას კონფლიქტის მოგვარებაში და თუ ისურვებდნენ, რომელ სახელმწიფოს. აღმოჩნდა, რომ ისრაელის ებრაელი მოსახლეობის 30 პროცენტი ისურვებდა მესამე ძალის ჩართვას კონფლიქტში, უბრალოდ პირველ ადგილზე ეს მესამე ძალა აშშ იყო. მას მოყვებოდა დიდი ბრიტანეთი, ხოლო საფრანგეთი სიის ბოლოში აღმოჩნდა.

ევროპული არასამთავრობო ორგანიზაციების მუშაობითაც უკმაყოფილოა ებრაული მოსახლეობა და თვლიან, რომ ის მხოლოდ კონკრეტულ ელიტებზეა ორიენტირებული და არა მთლიან მოსახლეობაზე.

მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავშირი ცდილობს ინსტიტუციურად მოაძლიეროს პალესტინა, ეს პოლიტიკა უფრო გრძელვადიანია და არც იმის გარანტია რომ მომავალში გაძლიერებული პალესტინა ისრაელისთვის უკვე მიმზიდველი მეზობელი გახდება.

²² Peace Index - December 2001, Ephraim Ya'ar and Tamar Hermann, The Tami Steinmetz Center for Peace Research Webpage: http://www.peaceindex.org/files/peaceindex2001_12_3.pdf

ბიბლიოგრაფია:

- The inevitable dead end of the Arab-Israeli conflict - Eyal Lewin; Lewin, Cogent Social Sciences (2016), 2: 1227294
- European Union Policy on the Israeli-Palestinian Conflict: From Payer to Player? - Pasi Patokallio Fellow, Weatherhead Center for International Affairs Harvard University 8 April 2004
- Middle East Peace Process - European External Action Service, 15 June 2016
Webpage: https://eeas.europa.eu/topics/middle-east-peace-process/337/middle-east-peace-process_en
- Security Council Report – Middle East, A/RES/181 (II), Overview of General Assembly Document. The General Assembly Partition Plan for the British Mandate of Palestine.
- Camp David Accords; September 17, 1978 – Yale Law School, Lilian Goldman Law Library; The Avalon Project - Documents in Law, History and Diplomacy.
Webpage: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/campdav.asp
- The Palestine–Israel Conflict A Basic Introduction, Fourth Edition, Gregory Harms with Todd M. Ferry.
Webpage: https://the-eye.eu/public/concen.org/01052018_updates/The%20Palestine-Israel%20Conflict%20A%20Basic%20Introduction.4thEd.2017.pdf
- Venice European Council Declaration - EEAS, June 13, 1980.
Webpage: http://eeas.europa.eu/archives/docs/mepp/docs/venice_declaration_1980_en.pdf
- European Involvement In The Arab-Israeli Conflict - Muriel Asseburg, Michael Bauer, Agnès Bertrand-Sanz, Esra Bulut Aymat, Jeroen Gunning, Christian-Peter Hanelt, Rosemary Hollis, Daniel Möckli, Michelle Pace, Nathalie Tocci, Edited by Esra Bulut Aymat – European Union Institute of Security Studies (ISS), CHAILLOT PAPERS December 2010
- European Commission, Press Release Database. Webpage: http://europa.eu/rapid/press-release_PESC-96-83_en.htm
- Common Security and Defence Policy of the European Union: Missions and Operations Annual Report 2016.
Webpage: http://eupolcopps.eu/sites/default/files/newsletters/e_CSDP_Annual%20Report.pdf

- The EU and the Israel–Palestine conflict Haim Yacobi and David Newman. Webpage: [file:///Users/Irinka/Downloads/The EU and the Israel Palestine Conflict.pdf](file:///Users/Irinka/Downloads/The%20EU%20and%20the%20Israel%20Palestine%20Conflict.pdf)
- Declaration of Principles On Interim Self-Government Arrangements, The Oslo Accords Between Israel and Palestine, Sept. 13, 1993. Webpage: <https://www.thoughtco.com/declaration-of-principles-self-government-2352888>
- Oslo Accords 1993. Webpage: <https://www.globalpolicy.org/images/pdfs/oslo091393.pdf>
- *What the Oslo Accords Accomplished*, By Jodi Rudoren, Sept. 30, 2015, The New York Times, Webpage: <https://www.nytimes.com/2015/10/01/world/middleeast/palestinians-mahmoud-abbas-oslo-peace-accords.html>
- Resolution 1073 (1996), Adopted by the Security Council at its 3698th meeting, on 28 September 1996, Webpage: <https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/EE9FD45E870EF244852563B5004AC1C6>
- Peace Index - December 2001, Ephraim Ya'ar and Tamar Hermann, The Tami Steinmetz Center for Peace Research Webpage: http://www.peaceindex.org/files/peaceindex2001_12_3.pdf
- The troubled relationship between Israel and the European Union: an empirical explanation. Lavoie, Patrick V. Monterey, California: Naval Postgraduate School, 2015-03 Webpage: <http://hdl.handle.net/10945/45215>
- The Concept of Normative Power in World Politics. Diies Brief. Ian Manners, May, 2009 Webpage: http://pure.diis.dk/ws/files/68745/B09_maj_Concept_Normative_Power_World_Politics.pdf
- 'EU differentiation' as a case of 'Normative Power Europe' (NPE) in the Israeli-Palestinian conflict, Anders Persson, published 08 Jan 2018, Webpage: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07036337.2017.1418867>
- Shaping Discourse and Setting Examples: Normative Power Europe can Work in the Israeli–Palestinian Conflict Persson, Anders Published in: Journal of Common Market Studies Published: 2017-08-07. Lund University

Webpage:

http://portal.research.lu.se/portal/files/29685173/Persson_2017_JCMS_Journal_of_Common_Market_Studies.pdf

- Socio-Psychological Barriers to Resolving the Israeli-Palestinian Conflict: An Analysis of Jewish Israeli Society Eran Halperin, Neta Oren, and Daniel Bar-Tal, Chapter 1.

Webpage:

http://www.kas.de/upload/dokumente/2011/03/barriers_to_peace/chapter1.pdf

- Public Opinion in the Israeli-Palestinian Conflict From Geneva to Disengagement to Kadima and Hamas Jacob Shamir. Library of Congress First published June 2007.

Webpage: <https://www.usip.org/sites/default/files/PWjune2007.pdf>

- Reframing and Resolving Conflict. Israeli-Palestinian Negotiations 1988-1998 Aggestam, Karin Published: 1999-01-01, Lund University

Webpage: <http://portal.research.lu.se/portal/files/4494879/4770171.pdf>

- The Two-State Solution: What It Is and Why It Hasn't Happened, By Max Fisher. Dec. 29, 2016.

Webpage: <https://www.nytimes.com/2016/12/29/world/middleeast/israel-palestinians-two-state-solution.html>

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Irina Gakheladze

Discredited EU Involvement in Israel-Palestine Conflict

Diplomacy and International Politics

Submitted to obtain a Master degree in Diplomacy and International Politics

Supervisor – Pikria Asanishvili, Associate Professor

Tbilisi

2018